

No. 45—VOL.—LIII.

FRIDAY,
25TH NOVEMBER, 1955

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

INDIAN OPINION

FRIDAY, 25TH NOVEMBER, 1955

Total Apartheid Or Mere Baasskap?

(C. W. M. GELL)

NATIONALIST politicians have earned a reputation for a certain consistency of basic policy. They describe apartheid with almost brutal frankness as exclusive white political domination and a deliberate shutting non-whites out of sight and mind, after they have done their day's work for us. Mr. Strijdom defines the baasskap as "the retention of all power in our hand;" and Dr. Verwoerd told a Greytown audience the other day that "apartheid is a policy of increasing separation in all spheres of life."

However, there are some Nationalists who realise that these plainly repressive aspects of apartheid do not conform to any ideals of western civilization—or Christianity. They have therefore evolved, either as a distant goal or as "the direction in which we shall one day move," the conception of total apartheid or territorial separation between "white" and "black areas." The exact content of this objective varies between actual partition of the Union into separate sovereign states and some sort of federation of locally autonomous units. In either case, the "black nation" has its own "homeland" where it is free "to develop to the utmost extent of which it is capable;" and those few remaining Africans, who come to work in the "white areas" as migrant labourers, will be treated as "temporary right-less sojourners," because they will have full citizenship rights "in their own area."

Unfortunately for those whose conscientious scruples have been set at rest by these idealistic, long-term goals, Mr. de Wet Nel, M.P. (one of Dr. Verwoerd's "assistant ministers") repudiated them conclusively on September 5th in a speech to the Nasionale Jeugbond Congress.

Mr. de Wet Nel said that "the idea of a Bantustan (sovereign, independent African State) had to be rejected as even more dangerous than integration." He admitted that during the next 20 years "South Africa would become steadily blacker," as African labour was absorbed into our economy. The influx would not merely continue; it would increase. But, for some reason which he did

not explain, it would suddenly decline rapidly about 1975 and reverse about 1980, as Africans started to stream back to "their own areas."

However, this would not prove at all a painful process to the whites. Not only are the dates sufficiently far ahead to avoid troubling the electorate. But Mr. de Wet Nel promised "thousands of Bantu remaining on our farms and in our mines, in our industries and even as servants in our houses—with only this difference, that they will be there by grace of the European and not of right."

The "Bantu areas" would consist of 13.7 per cent of the Union (when all the land promised in 1936 had been bought) plus the Protectorates, when (not "if") they are acquired. The Bantu would thus have "45 per cent of greater South Africa" (although about three-quarters of their area would be the arid steppes of the Kalahari). Industries are not now to be established "in the reserves," but "near their borders" (i.e. on "white" soil); though "tertiary industries" (presumably Dr. Verwoerd's basket and mat making etc.) may be allowed in Bantu towns.

"Apartheid is the only means of satisfying the spiritual and material aspirations of each population group," said Mr. de Wet Nel. "No revolutions or dislocations are needed—just clear ideals, unambiguous planning and the will to succeed."

However, Government, which was in earnest over the "positive aspects" of apartheid, would have sat for a year, on the Tomlinson Report, which is supposed to "blue print" the possible development of the reserves—a subject on which Mr. de Wet Nel speculates (he was a member of the Tomlinson Commission), but without laying the facts before us. Nor is it easy to believe in the sincerity of Senator de Klerk's insistence that whites must do more of their own work in order to achieve more complete apartheid, when Dr. Verwoerd's henchmen are busy preaching that this can be achieved painlessly and Mr. Strijdom's daily newspaper, 'die Transvaler,' is campaigning to stop white labourers being employed as cleaners at the Johannesburg market.

All in all, Mr. de Wet Nel has said nothing to help resolve the moral dilemmas of apartheid; or to help those who feel it can only be justified, if it offers non-whites something more tangible than repression, exploitation and "white man boss."

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

Surely a **NEW INDIA PROTECTION POLICY**,
the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The *New India Assurance*

Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

— JUST ARRIVED —

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd	Real Benares and Jarl Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jarl Work Sarees All colours. £4-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	CHILDREN'S SCHOOL WEAR Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	CHAMPALS! Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Coloured Georgettes 45" 3/11 yd.	Also Leather 8/6 & 10/6 pair
BLOUSES Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.	

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Kampala due 28th November. Sailing 3rd December
For Bombay via Karachi.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without food	£83-10-0
Second "	"	"	55-0-0
Third Class Bunk			28-10-0
Muslim Special Food	£11-10-0	Ordinary Food	£4-17-6
Hindu Special Food	£10-3-0	Ordinary Food	£4-5-6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by com-
munication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

WHY ARE AFRICANS BACKWARD?

By PATRICK DUNCAN

A BASUTO friend of mine some days ago was debating the question why Africans were culturally and socially behind the peoples of Europe. He has a Bantu friend who had drawn diagrams showing the various degrees of development between the mind of a child and the mind of a fully-developed twentieth-century man. These diagrams were highly unflattering to Africans.

I do not think that in this question there is anything to become mystical about. It is perfectly straightforward: Firstly let us define this "backwardness." In the things that really matter—spirituality and kindness—Africans are no wit behind the rest of the human race. In these ways they are well up in the front. In certain other departments of thought they are well behind the peoples of Europe, America and Asia. These departments are those centering round the organisation of knowledge and technical ability—science and industry and government. Why is it that man in Africa is at a more simple stage of technical development than is man in the rest of the world?

The answer is easy. It is that never, before two to three generations ago, had the world civilisation hit man in Africa. The history of this incredible development, world civilisation, only goes back about 7000 years—a mere moment in the total history of man which goes back perhaps one million years. About seven thousand years ago in Mesopotamia and the Middle East men learned to live together in cities, to cultivate grains, and to organise knowledge and government. This new way of life spread outwards like ripples, to India and China in one direction, and to Egypt, and through Egypt to Greece and Rome and from Rome to the North and West of Europe, to North Africa, and, after a pause of one thousand years, from Europe to America, and from Europe, as it were in a second wave, to Asia. In each case, when this world-civilisation hit a culture with full impact, that culture lay down and died, and a hybrid culture arose, combining culture-traits of the world-civilisation and of the local civilisation. Now, before about one hundred years ago, that world civilisation had not hit Africa at all. And it did not hit it with full impact before the twentieth century.

Man in Africa is today reeling under the weight of impact,

African cultures are withering and dying, and their place is being taken by a hybrid between the world-civilisation and the African. Man in Africa is backward technically because change takes time. It takes more than three generations to change a human group. It takes about three generations for a human family to leave one culture and to be fully accepted in another. How much longer must it take before a whole group, with its group solidarity, changes? Remember how much a grandmother contributes to the education of a child—there you have the third generation being moulded by the first, the old, the unchanged generation. And three full generations are one hundred years.

There is nothing extraordinary in African backwardness. Man is the same the whole world over. The ancient Germans, before they were hit by the world-civilisation, lived somewhat similarly to Africans a hundred years ago. Listen to Edward Gibbon who describes, in his "Decline and Fall of the Roman Empire" (Vol. I, Chap. 9, p. 352 et seq., 1783 edn.), the life of the ancient Germans:

"The Germans, in the age of Tacitus, were unacquainted with the use of letters; and the use of letters is the principal circumstance that distinguishes a civilised people from a herd of savages incapable of knowledge or reflection. Without that artificial help, the human memory soon dissipates or corrupts the ideas entrusted to her charge; and the nobler faculties of the mind, no longer supplied with models or with materials, gradually forgot their powers; the judgment becomes feeble and lethargic, the imagination languid or irregular. Fully to apprehend this important truth; let us attempt, in an improved society, to calculate the immense distance between the man of learning and the illiterate peasant. The former, by reading and reflection, multiplies his own experience, and lives in distant ages and remote countries; whilst the latter, rooted to a single spot, and confined to a few years of existence, surpasses, but very little, his fellow-labourer, the ox, in the exercise of his mental faculties. The same, and even a greater, difference will be found between nations than between individuals; and we may safely pronounce, that without some species of writing, no people has ever preserved the faithful annals of their history,

ever made any considerable progress in the abstract sciences, or ever possessed, in any tolerable degree of perfection, the useful and agreeable arts of life.

"Of these arts, the ancient Germans were wretchedly destitute. They passed their lives in a state of ignorance and poverty, which it has pleased some declaimers to dignify with the appellation of virtuous simplicity. Modern Germany is said to contain about two thousand three hundred walled towns. In a much wider extent of country, the geographer Ptolemy could discover no more than ninety places, which he decorates with the name of cities; though, according to our ideas, they would but ill-deserve that splendid title. We can only suppose them to have been rude fortifications constructed in the centre of the woods, and designed to secure the women, children and cattle, whilst the warriors of the tribe marched out to repel a sudden invasion. But Tacitus asserts, as a well known fact, that the Germans, in his time, had no cities; and that they affected to despise the works of Roman industry, as places of confinement, rather than of security. Their edifices were not even contiguous, or formed into regular villas; each barbarian fixed his independent dwelling on the spot to which a plain, a wood, or a stream of fresh water, had induced him to give the preference. Neither stone, nor brick, nor tiles, were employed in these slight habitations. They were indeed no more than low huts of a circular figure, built of rough timber, thatched with straw, and pierced at the top to leave a free passage for the smoke. The game of various sorts, with which the forests of Germany were plentifully stocked, supplied its inhabitants with food and exercise. Their monstrous herds of cattle, less remarkable indeed for their beauty than for their utility, formed the principal object of their wealth. A small quantity of corn was the only produce exacted from the earth: the use of orchards or artificial meadows was unknown to the Germans; nor can we expect any improvements in agriculture from a people, whose property every year experienced a general change by a new division of the arable lands...If we contemplate any savage nation in any part of the globe, a supine indolence and a carelessness of futurity will be found to constitute their general character. In a civilised state, every faculty of man is expanded and exercised; and the great chain of mutual dependence connects and embraces the several members of society. The most nu-

merous portion of it is employed in constant and useful labour. The select few, placed by fortune above that necessity, can, however, fill up their time by the pursuits of interests or glory, by the improvement of their estate, or of their understanding, by the duties, the pleasures, and even the follies of social life. The Germans were not possessed of these varied resources. The care of the house and family, the management of the land and cattle, were delegated to the old and infirm, to women and slaves. The lazy warrior, destitute of every art that might employ his leisure hours, consumed his days and nights in the animal gratifications of sleep and food...In the dull intervals of peace, these barbarians were immoderately addicted to deep gaming and excessive drinking; both of which, by different means, the one by inflaming their passions, the other by extinguishing their reason, alike relieved them from the pain of thinking. They gloried in passing whole days and nights at the table, and the blood of friends and relations often stained their numerous and drunken assemblies. Strong beer, a liquor extracted with very little art from wheat or barley, and corrupted (as it is strongly expressed by Tacitus) into a semblance of wine, was sufficient for the gross purpose of German debauchery. Those who had tasted the rich wines of Italy, and afterwards of Gaul, sighed for that more delicious species of intoxication."

So much for the ancestors of the present-day Germans and (because the Angles and Saxons were at that time also in Germany) of the present-day English. About sixty generations separate the English of the present day from these ancestors, and the difference between the English then and the English now is greater than that between the English now and the Africans now.

Detractors of the Africans say "But how can these people be fully human? They have never made any contribution to human thought, architecture, mechanics, government. Why, most of them had no knowledge of the wheel." These remarks could have been made as truthfully made about the ancient Germans and indeed about any human group before its meeting with the world-civilisation. It is only after it meets the impact, triumphs over the initial stunning blow that a culture can contribute and receive from the common pool.

The essence of the world-civilisation is of course this mutual giving and taking, the cross-fertilisation of ideas from group

to group. So do not let us ever again use the words "white civilisation." Peoples with white skins, it is true, have made vast contributions to the world-civilisation. But take two of the most basic inventions—paper and the 'arabic' numerals. The former is a Chinese, and the latter an Indian invention. Neither of these peoples are what our government would class as "White." Yet, without the decimal or 'arabic' numerals no mathematics is possible. The Romans never reached any heights in mathematics because with their cumbersome numerals they could not add, divide, or perform any of the simplest mathematical operations. And without mathematics no science is possible. Again, without paper, where would our civilisation be today? All our science, all our mental life, exists on paper. All our money, our trade, exists on paper. We have the Chinese to thank for having invented it.

Some time ago I was discussing the colour-bar with a White friend. She maintained vehemently that no Africans ought to be allowed to own motor-cars. She gave as a reason the fact that motor cars had been invented by White people. On her argument

URGENT "ALL-IN" CONFERENCE ON GROUP AREAS ACT MOOTED

DR. G. M. Naicker, the banned leader of the South African Indian Congress, has made a call for urgent discussions by the entire Indian community on the far reaching implications of the laws and regulations flowing out of the Group Areas Act passed by the Union Parliament in 1950. Dr. Naicker points out how under new measures the Indian worker, the Indian merchant and every Indian property owner faces grave threats.

Dr. Naicker in a message to the Natal Indian Congress Secretariat—a body which he is prohibited from attending—recommends the holding of an all-in Conference at which the Congress Branches, trade unions, traders organisations, ratepayers bodies and all other interested bodies could come together in order to formulate plans against the Law which Indians have described as a measure aimed at their economic strangulation. The Secretariat has already endorsed Dr. Naicker's call for this vital Conference and detailed plans are being worked out.

"The Group Areas Act," says Dr. Naicker in a statement released to the press, "has often been described as the corner-

stone of the apartheid structure which the Nationalist Government seeks to erect on the blood and sweat of the non-White people of the country, in particular. This law was passed in 1950 and when Dr. Donges spoke in the House of Assembly he was at pain to point out that the law was not a discriminatory measure as it would apply to all racial groups.

the White peoples of the world ought to be interdicted from using the 'arabic' numerals, and from using paper. Let us quit this racialistic way of thinking before it drives us into a mad-house.

So this is why Africans are behind the others technically—Africa was the last continent that the world civilisation reached. When the impact came it was terrible. But the impact is being mastered. A new hybrid civilisation is arising. And already Africa is beginning to make her contribution to the common pool. My belief is that Africa will make an important contribution in the field of government. Present-day governments are the creations of the renaissance mind of Europe. With all its virtues of energy and creativeness that mind carried the corresponding faults of violence and compulsion. This violence and compulsion is mirrored in modern war, and climaxed in the hydrogen bomb. We know that these attitudes will, if unchecked, destroy the world. The antidotes are patience, humour, tolerance. Africa has these in superabundance. Perhaps it is Africa's destiny to bandage the world's wounds and to create friendship and peace.

"The Congress condemned the law *in toto* and declared that it would oppose this measure for its aim was to ruin our people economically. The truth of our contention has been clearly borne out.

Development Act

"During the last session of Parliament the Government with the fullest connivance of the Durban City Council enacted the Group Areas Development Act. Under the law millions of pounds worth of Indian-owned properties are effected. By one stroke of the pen Indians in Durban alone are to lose millions of pounds under this law, if allowed to be enforced. Every property owner, big and small is seriously affected by the provisions of this obnoxious child of the unwanted Group

Areas Act. Already in Durban's central commercial area by a ukase of the Minister, all Indian property development has been frozen for a period of two years.

Merchants In Grave Danger

"The new proclamation dealing with the enforcement of Section 23 of the Group Areas Act places every Indian licence in jeopardy. For the time being the authorities do not want to enforce this section as far as renewals are concerned. This is only an administrative relief. The Land Tenure

MR. MANILAL GANDHI'S ILLNESS

LAST Saturday, Mr. Manilal Gandhi attended the Hindu New Year function in Durban. During the course of the meeting, his blood pressure rose very suddenly, and when he was unexpectedly called upon to speak, he became speechless and his mind went blank. He remained in this state for two or three days. So we were compelled to call the doctor.

The doctor's diagnosis is that Mr. Gandhi is suffering with high blood pressure, loss of memory and mental and physical exhaustion. The Doctor has advised him to take complete rest for two or three weeks. Consequently many important articles will not receive his personal attention, for which the management wishes to apologise to the readers of 'Indian Opinion.'

Board has not the machinery to deal as yet with so large a number of applications for renewals in Natal alone run into tens of thousands each year. But sooner than some people realise if this Act is not challenged the Land Tenure Board can become an effective machinery in the hands of the Nationalist Government to even refuse renewal and to restrict our traders to a small number in keeping with the Nationalist Party's declared policy of introducing a racial quota system in trade.

A Few Cannot Save Themselves At The Expense Of The Majority

"We must not live in a fool's paradise and think that with this danger facing the entire community a few will be able to save

themselves. We must expose those in our community who are thinking in terms of saving their own commercial interests at the expense of the rest of the traders.

Danger Facing The Workers

"With indecent haste the Nationalists now want to utilise the Group Areas Act even for the purpose of prohibiting workers of one race being employed by members of another racial group. In the past the Union Government had sought to introduce law to prohibit Indians from employing European women.

"Mr. de Vos Hugo has told the Press that the proclamation dealing with this question was *ultra vires* and that new proclamation will soon be forthcoming. Besides the ground he has given for holding that the proclamation is *ultra vires*, I would like to point out that there is nothing in the Group Areas Act dealing with restricting employment. The Law was passed to deal with occupation and ownership of land and property. Such a proclamation as the one already gazetted and the one contemplated by Mr. de Vos Hugo will have to be challenged in the law Courts.

"There is an urgent need for the entire community fully to appreciate the grave dangers facing us. We must have discussions on the widest possible basis to formulate a plan of action against the measures that seek to sound our economic doom. We cannot afford to remain quiet.

"It is for that reason that I have addressed an urgent message to the Secretariat of the Natal Indian Congress, to convene a Conference of all bodies and organisations to meet this challenge. The Congress as the mouthpiece of our people has this duty to perform without delay, and I am confident that the Natal Indian Congress will receive the fullest support of the entire community in this great task that lies ahead of us."

Cuticura
TALCUM POWDER

After the evening bath, a refreshing all-over dusting with fragrant Cuticura Talcum Powder will ensure sound sleep for a happy and contented baby, free from all chafing and irritation.

ABSORBENT AND COOLING

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, November 8.

SECOND FIVE YEAR PLAN MAY BE INCREASED

THE Government of India may increase the size of the second Five Year Plan from Rs. 4300 crores to Rs. 4800 to fulfill some of the physical targets originally contemplated. The issue is still under the consideration of the Planning Commission. The resources gap of Rs. 800 crores or more in the Plan would have to be covered by additional taxation to the extent of Rs. 150-200 crores over and above the Rs. 350 crores that might accrue from the implementation of the Taxation Inquiry Commission's recommendations.

A larger borrowing programme, increased foreign aid and deficit financing would also be necessary. The Government may float a loan abroad. Shri Deshmukh, Finance Minister of India, had had preliminary talks about such a loan with financiers in London and Switzerland. The need for such a loan did not exist today, but will become inevitable if the size of the second Plan is raised by Rs. 500 crores. The total sum available for the second Plan, according to the current level of taxation and other Government resources, including deficit financing to the tune of Rs. 1000 crores, is estimated at Rs. 3500 crores. Thus, if the size of the Plan is increased the gap between the available resources and the total outlay will increase to Rs. 1300 crores. It will be dangerous to resort to more deficit financing as that will release such inflationary forces that will force the Government to cut the Plan and the disparities between incomes of different sections may increase, contrary to the object of the second Plan to reduce such disparities.

Nationalisation of insurance companies is also under consideration of the Government. This might yield some resources by savings in management costs.

An Indo-U.S. investment guarantee agreement is on the anvil and the Cabinet is expected to consider the matter shortly. If the agreement is reached between U.S.A. and India on this issue, it will facilitate American investment in India, reducing the burden of finding the resources for the Plan.

The Government of India is expected to shelve the report of the Prohibition Inquiry Committee for the present, as in the present circumstances the Government cannot afford to lose about Rs. 125 crores over a five-year period by implementing the recommendations of the Committee.

Karve Committee

The Karve Committee, set up by the Planning Commission, has recommended development programmes costing Rs. 259.61 crores for village and small scale industries under the second Five Year Plan. These programmes, it is estimated, will provide employment opportunities, in one form or another, to four and a half million persons. To do this, the Committee has recommended, among other things, that all the increased demand for cloth during the second Plan period should be met by the expansion of handloom production.

This will involve limiting production by mills and power-looms to the levels already reached namely 5000 million yards (assuming an export target of 1000 million yards) and 200 million yards respectively in order that handloom production may increase from an estimated 1,550 million yards in 1955-56 to 3,200 million yards in 1960-61.

The Committee has suggested that almost the entire increased production of rice should be levied on all types of rice mills as well as single Hullers and the proceeds should be used for introducing better equipment and organisation in the hand-pounding industry.

The Committee has laid great stress on the need for a decentralised economy built around co-operatives. It says that while possible efforts should be made to provide efficient services to industrial units now located in the cities, and especially to the smaller units among them, the definite policy of the Government must be not to permit the growth of a city beyond a roughly prescribed limit.

Some of the recommendations of the Committee are very controversial. There is strong opposition to fixing a limit of

cloth production by mills as it would create scarcity and high prices and endanger the export drive.

India On Verge Of Economic Boom

According to official indications, India is on the verge of an economic boom. An unprecedented demand for rubber, the need for an upward revision of targets for the production of cycles and cement and the record off-take of automobiles and trucks are listed among the factors reflecting the healthy and growing economy of the nation. That the stocks of cotton piece-goods with the mills and merchants in the country, have shrunk to unusually small proportions well before Diwali is also regarded as a welcome sign of the new prosperity.

Industrial Democracy

The creation of an industrial democracy and the promotion of a civilised concept of industrial relations, as envisaged in the Union Labour Ministry's proposals for the second Five Year Plan, were generally endorsed by the conference of State Labour Ministers. The conference suggested that greater emphasis should be laid on security of employment. It was felt that certain rights of workers should be laid down and their enforcement secured by the State so that there would be little scope for dispute in regard to the basic and essential conditions of service.

It was emphasised that good working conditions were essential for the development both of industry and labour, and to ensure this special periodical drives should be arranged on a nation-wide basis. Such drives would be beneficial in other fields such as industrial relations also. The setting up of welfare funds by the levy of a welfare cess was also proposed for early examination.

The conference emphasised the need of gradually eliminating outsiders now present in the management of trade unions. It recognised the need for providing adequate machinery to secure the speedy implementation of awards and agreements. It was accepted that compulsory adjudication must be continued, though conciliation should be given the fullest scope. The wide use of schemes of payment by results was urged with existing wages being recognised in the initial stages as the starting point as against elaborate time studies.

The conference suggested that provident fund, gratuity and

other schemes should gradually be integrated into one comprehensive social security scheme. As regards workers' participation in the management, the proposal to form joint councils of management and labour received general support.

The conference reviewed the progress made by the Employees State Insurance Scheme (health insurance) and decided that it should be extended to another million workers at an early date in addition to the million workers already covered. It was also decided that the benefits of the scheme should be extended to the families of the insured as early as might be practicable and that the second Five Year Plans of the States should make the necessary financial provision for the purpose.

Map Of India Will Be Re-Drawn

It now appears almost certain that the map of India will be re-drawn broadly on the lines recommended by the States Reorganisation Commission, in the absence of any better alternatives that are at the same time acceptable to the parties concerned.

The Congress Working Committee, now meeting in Delhi, is expected to take a final decision on the pattern of re-organisation, which, it is emphasised, must be regarded not as an end in itself but as a means to promoting the unity and progress of the nation.

According to present indications the Congress High Command will accept all the non-controversial recommendations and may decide as follows on highly controversial recommendations:

BOMBAY.—The High Command prefers the States Reorganisation Commission's recommendations but may be compelled to form three States of Maharashtra, Maha Gujarat and Bombay City as Maharashtrais are averse to the formation of Bilingual State.

PUNJAB.—Himachal may be retained as a separate unit. Given satisfactory safeguards Akali Sikhs may be prepared to accept the S.R.C. proposals.

MADHYA PRADESH.—Despite strong opposition from Madhya Bharat, Vindhya Pradesh and Bhopal, these three States will be merged with the residual State of Madhya Pradesh to form a new State which will be the largest in area in the whole of India.

HYDERABAD.—A strong section of opinion in residue Hyderabad (Telangana) favours

the Commission's proposal under which the formation of Vishal Andhra would be postponed by five years. But the High Command is expected to be in favour of early formation of Vishal Andhra.

Most of the other States are

likely to remain as proposed except for possible border adjustments. In all cases, the High Command is expected to make it clear that the decisions are to be regarded as permanent and not transitory arrangement subject to change.

DELHI'S GREAT WELCOME TO SOVIET PREMIER

VAST CROWD AT AIRPORT

THE Soviet Prime Minister Marshal Bulganin who, accompanied by Mr. S. Khrushchev, Secretary of the USSR Communist Party, is now on a 15-day visit to India, was given one of the greatest receptions in Delhi's history when he arrived at the airport on Friday, November 18.

Prime Minister Nehru and India's Vice-President, Dr. Radhakrishnan greeted the guests as they stepped down from the plane. The crowd estimated at about 50,000, shouted welcome as Marshal Bulganin was escorted to the saluting base for presentation of a guard of honour. The band played Russian and Indian national anthems.

Nehru's Speech

Here, welcoming the distinguished visitors, Mr. Nehru said: "I am very happy to welcome you. Your great country and India are not far from each other, are almost neighbours and yet our contacts have been very limited in the past. Fortunately, these contacts are growing rapidly in many fields and we are beginning to know each other better."

Mr. Nehru added: "It was my privilege and pleasure to visit the Soviet Union a few months ago and receive from you, your government and your people, warm welcome and friendship which we shall long remember. That visit helped in bringing our countries closer together and strengthened our bonds of friendship and co-operation. I trust your stay here will be pleasant and fruitful to both our countries and help the great cause of peace and co-operation between nations."

Bulganin's Reply

Marshal Bulganin in reply said: "It has given us great pleasure to come to this great democratic Republic of India on the invitation of the Prime Minister. We bring to the great people of India the good wishes and salutations of the Russian people. We come to this ancient land attracted by the friendliness of its hard-working people

"The Russian people always wish well to India in its fight for freedom and welcomed the establishment of the Sovereign Democratic Republic of India. We have great faith in the constructive capacity of the Indian people. Both our peoples believe that international problems can be solved by peaceful means. India's efforts in this direction have produced many good results. They have helped to relieve tension in international affairs. Our best wishes are with India in its efforts for economic development. It is our earnest hope that increasing co-operation between India and the Soviet Union will maintain international peace."

Marshal Bulganin concluded: "We express our heartfelt thanks for your welcome. Long live Indo-Russian friendship."

The Soviet leaders than began their state drive to Rashtrapati Bhavan along a 12 mile route lined by men, women and children.

Tens of thousands of people had been arriving at the airport since early morning from Delhi and surrounding villages to greet the Soviet visitors. The total crowd that turned out is estimated at over a million.

The entire 12-mile route through which the visitors drove in state presented a rich pattern of contrast in colour—flags of two countries interspersed with bunting in gold and blue, red and yellow, maroon and mauve. At short distances there were arches and gates done beautifully in typical Indian style, carrying slogans in Russian and Hindi. Traffic islands on the route were decorated with innumerable flags and bunting and the crowds stood there with flowers to offer to the visitors.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferretstown, Johannesburg. Phone 33-1654.

The Death Of Mr. A. A. Gandhi

Mr. A. A. Gandhi, the founder of Messrs. Gandhi & Co. of Tongaat, passed away at the age of 83, on Saturday, November 12, at 1 o'clock after a long period of illness. He was cremated at the Stellawood Cemetery on the same day at 4.30 p.m. A large crowd attended the funeral.

Mr. Gandhi first arrived in this country in 1896. He started a

business on a small scale, in which he worked himself.

Mr. Gandhi was an old citizen of this country and was well-known amongst the Gujarati community.

Mr. Gandhi leaves his only daughter, Mrs Aniben Desai and several grandchildren to mourn their loss.

We extend our heartfelt sympathy to them in their sad bereavement.

Cable & Tel. Add.: "HARGOVAN".

Phone 29388.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

LATEST ARRIVALS OF RECORDS AND CALENDARS FOR 1956

Film Star Technicolour Calendars	2	9	each
National Leaders Calendars	2	3	"
Religious Calendars	2	3	"
Vivekanand Calendars	2	3	"
Ramakrishna Calendars	2	3	"

LATEST RECORDS

Lunka-Dahan	5	Records	38	9
Hari-Darshan	3	"	23	3
Aurat	5	"	38	9
Baaz	5	"	38	9
Jadoo	5	"	38	9
Badal	2	"	15	6
Dost	3	"	23	3

Gujarati Film Song Books 9d. Each.

Nastick, Udan-Kotala, Jhamela, Rangila, Taxi Driver, Boot-Polish, Lunka-Dahan, Hari-Darshan, and Patila.

Record Packing 2/6 for Union and 7/6 for Rhodesia.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

"BRIDGE-MAKERS AND MENDERS WANTED"

THE EDITOR, "INDIAN OPINION."

SIR,—Before we announce the rate of pay, we propose to state the duties of applicants:

Only yesterday, I was approached by an Indian lady in Field Street, Durban. She wanted an address. But she was just two doors away from it. Obviously, she was timid. Otherwise she would find it.

A Zulu young man came to Durban looking for employment. Next day, he was back home. He reported he found everyone in Durban on the GO—and going home, sure. He was not used to the bustling activity of the towns. A week later, he was accompanied back to Durban by a young relative. He is in Durban now. He is happy in his job. He, too was timid. Many more need to be reassured by bridge-makers.

There are boys and girls who would not be an asset to his/her community if some patient school-master had not given a helping hand.

The well-known Mr. Tielman Roos, advocate and writer will address the Durban debating society on apartheid. U.N.O. has discussed apartheid as practised in South Africa.

Believe it or not, the non-whites in Africa are going to come to their own as soon as they deserve it.

Bridge-makers are therefore urgently wanted to fit us for the momentous task which will be ours. God has said: "Vengeance is mine, I will repay." You do not need to squeal if you think you are oppressed. What you nickname oppression may be the purifying fire which makes the gold to glitter. By the way, it may be tolerated by God because it is for your good.

Dr. Nkrumah came out of gaol to become a Prime Minister. That is exactly what happened to Joseph mentioned in the Bible. The America Negroes always refuse to lower themselves by hating a white American who despised them. Joseph told his embarrassed brothers that it was God who put him in the fire. He refused to lower himself by an unforgiving spirit. It is God's part to revenge—if vengeance is necessary.

We must be ready for the terrible responsibility that is

coming to us fast and sure. Let us each help one another to be ready. God is going to give us what we deserve. "Man proposes but God disposes." Are we ready like Dr. Nkrumah to SERVE our people.

We are all non-whites against the whites in our aspirations. We have whites who are our real friends. They may not be counted by the million. But are we

ripe for our heavy responsibility? If and when we are, God will decree that we come to our own as sure as day follows the night. Don't you hear the whole world discussing our position. That is a sure warning for us to be ready for the day that is drawing fast and sure. Joseph mentioned in the Bible had no prior notice that he was heading for the premiership of Egypt in those far off days.

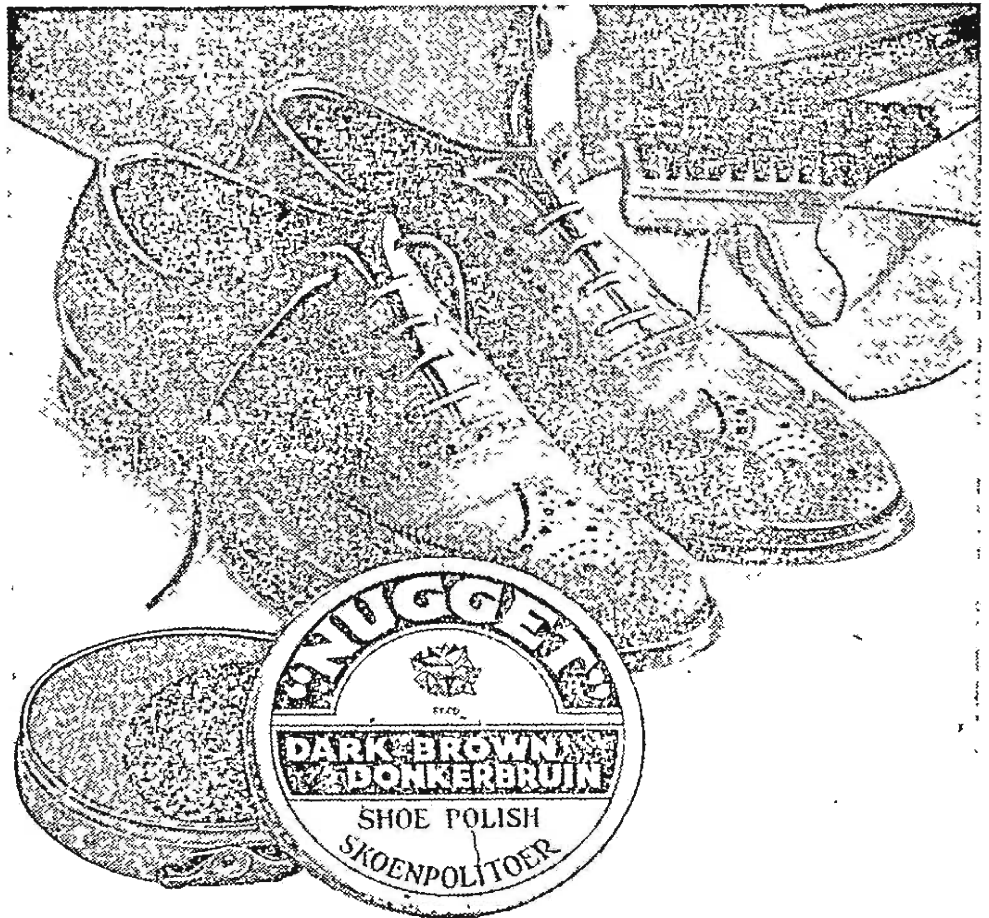
Did bells ring before the emancipation of the slaves in America? Bridge-makers are wanted to get each non-white ready to stand to his/her appointed place of responsibility when the impossible becomes the fact.

Woe betide the man or woman—white or non-white who forgets that "man's extremity is God's opportunity." Friends, our terrible responsibility is just round the corner. I am positive. Let us be ready. Let us be ready!

We will explain in our next contribution. We have the facts. Yours etc.,—AN AFRICAN.

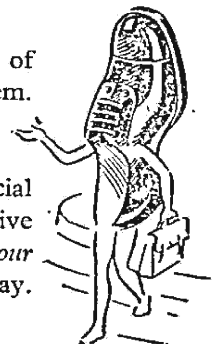
SEED CATALOGUE

Distin's 1955-56 illustrated descriptive Seed Catalogue. If not in your possession already please write for free copy to Distin's Seeds, Box 2060, Johannesburg.

"Good Competitions"

Good shoes become, like old friends, a part of our daily lives. We cherish and treasure them. We choose Nugget to keep them glossy and glowing over the years. Since the century began, Nugget has been blended with special waxes (like rare Carnauba, from Brazil) to give good leather its daily care... That's why your shoes need Nugget. Yes, they need it every day.

NUGGET IS AVAILABLE IN BLACK, MILITARY (EXTRA) TAN, LIGHT BROWN, DARK BROWN, TONEY RED, OX BLOOD, TRANSPARENT.

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.C. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

FOR ...

RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT ...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS

AND

RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS
"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

No. 1.		per lb.		per lb.
"	Only Teordhall	1/3	1/Grade Loose Tea	4/3
"	Chans dhall ...	11d.	Severdhani Sopari ...	7/-
Pure	Chantlour ...	1/-	S.B. Nuts No 2. ...	2/6
"	Urad Flour ...	1/7	Jeera ...	2/-
"	Urad Dhall ...	1/3	Vatani (Soomph) ...	2/-
"	Moong Dhall	1/1	Mustard Seeds ...	2/-
"	Whole Moong	6d.	Methi Seeds ...	1/3
"	Whole Urad ..	6d.	Whole Dhana ...	1/3
"	Special Peardhall	10d.	Jaggory (Gor) ...	1/3
"	Ordinary Peardhall	7d.	Pure Chille Powder ...	3/-
"	Egyptian Rice	10d.	Pure Haldi Powder ...	2/-
"	Whole Pk. Masoor	7d.	Cocoanuts (Fresh Watery)	47/6 per bag of 75
"	Masoor Dhall Red	1/-		
"	Tamarind (Amlil)	3/3		

ALL ORDERS TO ACCOMPANY CASH

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN.

India Leads The World To Peace

See "The Illustrated Weekly Of India"

Buy Your Copies Today

★

India's Finest
Illustrated Picture
Magazine

"The Illustrated
Weekly Of India"

Arriving From Bombay
By Every Monthly Mail

5 Copies 10s. 6d.

★

Everybody in the family will enjoy reading the film reviews, interesting pictures of current events in India world affairs. Cartoons of humour, short Indian Stories, full plate pictures of beautiful sceneries and film stars.

The whole magazine is full of thrills after thrills. Get your copies to-day.

Subscription rate: 3 months—12 copies—24s.
6 months—24 copies—46s.
12 months—52 copies—95s.

D. ROOPANAND BROS.

Phone 20707.

85 VICTORIA STREET,

P.O. Box 2524.

DURBAN.

ઇન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક પડે મુ'—અંક ૪૫
તા. ૨૫ નવેમ્બર, ૧૯૫૫.
છુટકે નકલ પે. ૬
૧૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

“ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન”

શુક્રવાર તા. ૨૫ નવેમ્બર, ૧૯૫૫.

આપણા ગુજરાતી સમાજ (સુશીલા ગાંધી)

‘ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન’ના દિવાળી અંકમાં શ્રી જવાહરલાલજીને “ભારતનું ભવિષ્ય” લેખ વાંચ્યા પછી મને જે પ્રશ્નો કેટલાક સમયથી વિચારમાં નાખતાં તેને વેગ લીધો છે. આથી આ લખું છું.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા આપણે ગુજરાતના વતનીઓમાં આજ કાલ દિવસે દિવસે વધુ અને વધુ વાડાઓની સંકુચિતા આવવા લાગી છે. જે કે આપણા સમાજના આગેવાનો સ્ટેજ ઉપર થી અને લેખો દ્વારા વિશ્વખંડુત્વ ના પાઠો પઠાવે છે, છતાં સમાજ નાના અને નાના વસ્તુલભમાં સંકેચાતો ભય છે.

કેપ, ટ્રાંસવાલ અને નાટાલ આ ત્રણે પ્રાંતોમાં ગુજરાતની અનેક જ્ઞાતિઓ વસે છે. અને તે ગુજરાતના બન્ને (કાઠીયાવાડ અને સુરત.) જિલ્લાઓના વતનીઓ છે. આપણામાં—એમ કહું કે પછી એમ કહું કે સમસ્ત હુનીયામાં. —અહં ભાવ યુગ વધી પડ્યો છે. જે કે, ગર્વ કરવા જેવું પ્રત્યેક જ્ઞાતિમાં કે માનવમાં કશુંક હોય છે અને સાથે સાથે શરમાવવા જેવું પણ હોય છે. તો પછી અસુક જ્ઞાતિથી કે વ્યક્તિથી આપણે ચઢીયાતા છીએ એ ભાવ સાધારણ અહં-કારનો વિશય થઈ પડે છે. અને તે જેર ફેલાતા ફેલાતાં હવે કાઠીયાવાડી સુરતીનો ભેદ નહીં હોઈ—સુસ્લીમ—ના સવાલ નેવો આપણી સામે ઉભો છે. આને એટલા ઉંડા મુળ ધાલ્યા છે કે

મને યાય છે કે જે સમાજ સવેળા ચેતશે નહીં તો આતું પરીણામ ઘણું ખરાબ આવશે. ટ્રાંસવાલમાં, કેપમાં, અને નાટાલ માં બધે કાંઈક અને કાંઈક તક રારો અથવા મનમાં એક ખીજ માટે ઉચ નિચ ભાવ ભેવ માં આવે છે. કેપમાં હું હમણા જ ફરી આવી. આંગળીને વેઠે ગણાય એવી નાની ગુજરાતી વસ્તી. ફક્ત સુરત જિલ્લાની જ જે ગામમાં હોય ત્યાં પણ એક જ્ઞાતિના ખીજ જ્ઞાતી માટે હલકા ભાવો ધરાવે છે. સમાજના કાર્યમાં આથી ખલેલ પહોંચે એ સ્વાભાવીક છે. પણ તે બધા કરતાંએ વધુ તો આ જેર પસરતા, પસરતા, કદાચ એ એટલું પસરે કે જેમ શ્રી જવાહરલાલજી લખે છે તેમ સમસ્ત દેશને પણ ભય રૂપ બને. ભણેલા લોકો સમસ્ત દેશનું કે સમસ્ત સમાજનું હિત અહીંતનો વિચાર ન કરતાં અથવા એરી ભેદો કાંઈક સંકુચિત વ્યક્તિગત લાભો માટે ફેલાવે છે ત્યારે ખરેખર હુઃખ થાય છે. સંસ્થાના પ્રમુખ જે મારી જ્ઞાતી થી ઉતરતી માનેલી જ્ઞાતિના હોય તો તેના આગેવાની નીચે મારાથી કેમ કામ થાય? ત્યાં મારી ઉચ્ચતાં નગી ઉઠે છે.

આજે જ્યારે દક્ષિણ આફ્રિકા માં સામાન્ય રીતે બધા ખીજ ગોરા ઉપર અને ખાસ કરીને હોઈઝીઓ ઉપર ભયનું વાત વરણુ છે ત્યારે સમાજની હવામાં કાઠી યાવાડી—સુરતી — કાળી — વાઘરી. મોચી પટેલ — પટેલ — પાટીદાર

વાણીયા સોની—સોની હુહાણુ—આવા શખ્દો એક ખીજ જ્ઞાતિને નીચી પાડવા—તુચ્છકારથી—દેશ ભાવથી વપરાતા સાંભળવા મળે છે. આ શું બતાવે છે? શું ગાંધીજીનું કે સરદારનું શિક્ષણ આપણે આજ લીધું? જ્યારે વ્યક્તિગત ઠેાંઠને સલાહ આપવામાં આવે તો કહેવામાં આવે છે કે તમે સામા પક્ષને સુધારો ને? એટલે કે એક જણ ખરાબ થાય તો આપણે પણ એવાજ થઈ એને પાઠ શિખવવાનો ધર્મ આપણે સ્વીકાર્યો છે.

શું ખરેખર સુરતી કરતાં કાઠીયાવાડી કે પટેલ કરતા પાટીદાર કે વાણીયા કરતાં પ્રાણજી કે પટેલ કરતા વાણીયા વધારે સંસ્કારી વધારે ઉચ્ચ છે? અને એમ જે સમસ્ત જ્ઞાતી અથવા સમસ્ત દેશ વાસી કે પ્રછી સમસ્ત પ્રાંતવાસી એક ખીજ કરતા ઉચા નિચા હોઈ શકે એમ આપણે માનતા હોઈએ તો આજે આ દેશમાં ગોરો પોતાને કાળા કરતાં કે ઘઉં વણું કરતાં ઉચ્ચો માને તેમાં આપણે રડવાનું કે ગોરાને ડામવાનું કારણ શું છે?

આપણે નગીએ સમસ્ત હોઈઝી કેમ તરીકે એક થવા બહાર પડીએ જ્ઞાતિના લાભો કે વ્યક્તિ ના લાભોને બાણુ પર મુકી સમસ્ત સમાજના લાભને વિચાર કરીએ, આપણી ભાવી પેઢીને પણ વિચાર કરીએ. થોડા માન પાન ખાતર કે છાપામાં (પોતા ની જ્ઞાતિના) નોંધો આવે તે માટે સમાજનું અહિત ન કરીએ. પહેલો દેશ પછી સમાજ પછી જ્ઞાતી પછી કુટુંબ અને પછી વ્યક્તિ. આ ભાવના આપણે કેળવવીએ. એક ખીજ માટે આદર રાખીએ. ગાંધીજી, વિનો બાજી, વિગેરેના જીવનને નિષ્કૃણ ન બનાવીએ. તેમના, ઉપદેશ આપણા જીવનને ઉન્નત કરે.

નોંધ અને સમાચાર

શ્રી મણીલાલ ગાંધીની માંડગી મયા શનીવારે તા. ૧૫-૧૧-૫૫ના હોડુઓના નવા વર્ષના સંમેલનમાં શ્રી મણીલાલ ગાંધીએ હાંરરી આપી હતી. અને ત્યાં તેઓને અચાનક હાથ ખડક પ્રેસર થઈ આવ્યું હતું. સંમેલનમાં તેઓને જોલવા ઉભા કર્યા હતાં પણ તેઓ કશું બોલી નહોતા શકતાં બધે વિચાર જ કરી નહોતા શકતાં શન્ય થઈ મયાં હતાં. આ રિયત ખીજે ત્રીજે દિવસે પણ ચાલુ રહી હતી અને તેથી ડોકટરને બતાવવામાં આવ્યા હતાં. ડોકટરની તપાસમાં હાથ ખડક પ્રેસર, અને જુદાવરયા અને અતિશ્રમ —માનસીક અને શારીરીકને પરીણામે આમ થવાનું જણાયું હતું આથી તેઓએ ડોકટરની સલાહથી આરામ લેવાનું હાલ નક્કી કર્યું છે. અને તેથી ઘણા અમત્યના લખાણોને ધ્યાન આપી શકાઈ નથી, તેની વ્યવસ્થાપત્રો વાંચકો પાસે મારી મળે છે.

વ્યવસ્થાપક
‘ઇન્ડિઅન ઓપિનીઅન’.

શ્રી એ. એ. ગાંધીનું શોકજનક અવસાન

ગોઆના માંધી એન્ડ કંપનીના મુખ્ય સ્થાપક શ્રી અભયંદ અમૃતલાલ માંધીનું શનીવાર તા. ૧૨-૧૧-૫૫ના ૧ વાગે બપોરે ૭૩ વર્ષની ઉંમરે ડુંકે માંડગીયાદ અવસાન થયું છે. સહગતની દહન ક્રીયા સ્ટેલાવુડમાં તેજ દિવસે ૫૫ વાગે થઈ હતી. રમશાન યાત્રામાં ઘણા સ્થાનીક તેમજ ડરબનના ભાઈઓએ ભાગ લીધો હતો.

સહગત ૧૮૯૬માં પ્રથમ આ દેશમાં આવ્યા હતાં. અને નાના પાયા પર ભત મહેતે વેપાર શરૂ કર્યો હતો. તેઓને સંતાનમાં એકજ પુત્રી છે કે જેઓ પણ હાલ ડરબનમાં જ છે. તેમના પુત્રી શ્રીમતી અનીબેન દેશાઈ અને અન્ય કુટુંબીજનો કે જેઓને સહમતતા અવસાનથી મહાન ખોટ મળે છે તેમને અમે દિલસોજી પાઠવીએ ખીજે અને મરણ્યારના આત્માને ઇશ્વર શાંતી બક્ષો એવી પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

સહગત આ દેશના જીના વતની હોઈ ખાસ કરીને ગુજરાતી મોખમાં ઘણા નાણીતા હતાં.

ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઈ

અમારી મીઠાઈ લેખણ વગરના ચોખ્ખા માલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. દરેક મીઠાઈ જાતી હેખરેખ નીચે બનાવી કાળજીથી પેક કરી રવાના કરવામાં આવશે. આપનો ઓર્ડર વેળાસર મોકલવા વિનંતી છે.

સુતરફેણી સફેદ, લીલી, ગુલાબી શી. ૬-૦ રતલ	પીસ્તા માવા બરફી શી. ૬-૦ રતલ	પોરબંદરી ખાનલી મોળી શી. ૬-૦ રતલ
માવા બરફી શી. ૫-૦ રતલ	કેસરી માવા બરફી પીસ્તા શી. ૬-૦ રતલ	ચણાનો મગજ શી. ૪-૦ રતલ
બદામ માવા બરફી શી. ૬-૦ રતલ	બાણુવડીયા માવા પેડા શી. ૫-૦ રતલ	સ્ટાર બ્રેન્ડના ગાડીયા શી. ૩-૦ રતલ
કેસરી માવા પેડા શી. ૬-૦ રતલ	સુરતની માવા ધારી શી. ૫-૦ રતલ	સાન્વ'શી પીવાનો ચેવડો શી. ૬-૦ રતલ
બાણુવડીયા બદામી પેડા શી. ૬-૦ રતલ	બદામી માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	પાપડ અડદના નાના ૧૦૦ નંગના શી. ૧૦-૦ મસાલા વાળા
સુરતની પીસ્તા માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	બમનગરી મેસુજ શી. ૪-૦ રતલ	પાપડ અડદના મસાલા વાળા મોટા, ૧૦૦ નંગના શી. ૧૨-૦
મુંબઈ લીચો હલવો પીસ્તાનો શી. ૬-૦ રતલ	ભુનીના લાડુ શી. ૩-૦ રતલ	દાળ, ફક્કી શી. ૨-૦ રતલ
મુંબઈ લીચો બદામી હલવો શી. ૬-૦ રતલ	ગુલાબ જાંબુ શી. ૨-૬ રતલ	મીઠસ ફરસાણ શી. ૪-૦ રતલ
પોરબંદરી સાટા શી. ૫-૦ રતલ	—ફરસાણ—	મીઠાઈ દીવાળી મીઠસ ૫-૦ રતલ
સુરમાં લાડુ શી. ૩-૦ રતલ		" " " ૪-૦ રતલ
કોપરાપાક શી. ૨-૬ રતલ		
માવા મોહનયાર શી. ૪-૦ રતલ	ભ.વનગરના ગાંડીયા ફાફડીયા શી. ૩-૦ રતલ	
	ગીણી ચણાના લોટની સેવ શી. ૨-૬ રતલ	

પોસ્ટેજ : 'યુનીયનમાં ૩ પેની રતલ

સા. રોડેસીયા ૯ પેની રતલ

નોર્થર્ન રોડેસીયા શી. ૧-૦ રતલ

ઓરડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે

Jethalal's Mithai House

71 Prince Edward Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address : "SWEETMEATS"

આમારી નવી ચાલુ વાર્તા

ધુપ સુગંધ

લેખક: સોપાન
પ્રકરણ પહેલું

[શ્રી. મોહનલાલ સોપાન એ એ લોક પ્રીય સાહીત્યકાર છે તેમની આ વાર્તા અમે આ અંકથી ચાલુ કરીએ છીએ. વાર્તા ૬-૮ માસ ચાલશે. વાર્તાના શોખીનોએ પોતાની નકલ આગળથી માલક થઈ મેળવી લેવી પડશે. શ્રી. સોપાનની આગળ "અખંડ આનંદ" વાચનારા વાચકોને સારી રીતે હશેજ. આ વાર્તા વાંચકોને રસીક થઈ પડશે એવી આશા છે.—તંત્રી. ઇ. એ.]

માધવી

માધવીએ કલ્પનામાં કે સ્વપ્નમાં આવાં માનસિક આંદોલનોને કદી અતુલ્ય કર્યો નહોતો. કમલનપનને છેલ્લા છ માસથી એ દરેજ ભેટી હતી. એની વિવાદોથી આંખો અને સપ્રમાણ દેહસૌંદર્ય તરફ એવું પડેલા દિવસથી જ ધ્યાન ખેંચાયું હતું. નિંકટની મિત્ર તરલિકા પાસેથી સાંભળ્યું હતું કે કમલનપન 'કમલેશ' ના નામે કાળો ને નાટકો લખે છે. ઉત્તર પ્રદેશનો વતની છે, માતૃભાષા ઉર્દુ કે હોંદી છે, પરંતુ ગુજરાતીમાં મે સુંદર રીતે લખી શકે છે. હોરટેલમાં રહે છે, એના માતાપિતા ને ઘર વિષે ઠાંક કંઈ જાણ્યું નથી. કમલનપનની આ વિશેષતા કે વિચિત્રતા તરફ માધવીનું ધ્યાન ખેંચાયું હતું. એના પવનમાં ઉડતા છુટા વાળ, અંગમ્યને શોધવા મચતી હોય અથવા તો એ શોધને અંતે ખેદમાં ડુબી મઈ હોય એવી આંખો, જમત પ્રત્યે બેચેન રચાલ અને ઠાંક સામે મળે ત્યારે દસી લેતા હોંક, કમળ માધવીનું જ નહિ, સૌનું લક્ષ ખેચતાં હતાં. એની આસપાસ કોલેજના વિદ્યાર્થીઓને વિદ્યાર્થીનીઓનું મોટું મિત્રમંડળ પશુ રચાયું હતું. એનાં કાળો કેટલાકની જીભ ઉપર રમતાં પશુ હતાં, પરંતુ બિન સંસ્કાર ને વાતાવરણમાં ઉછેરી માધવી એની અક્ષરમાં કે ધાયામાં આજ સુધી આવી નહોતી. હા, એ દુરથી ભેટી, આશ્ચર્ય અતુલવતી, ઠાંક વાર મનથી સહેજ ખેંચાતી, પરંતુ સહજ દસવાનું કે મોલવાનું આજ સુધી બન્યું નહોતું.

ઠાંક એ કવિ કમલેશને કહ્યું કે માધવીને કંઈ મધુર છે ને સરસ-સુંદર માથ છે, કોલેજના રસોત્સવ પ્રસંગે કમલેશના નાટકનાં ગીતો માટે જો એ માયકટ'દની અગ્રણી બને તો નાટક આર દીપી ઉડે. કમલેશ નિર્લજ્જ તો નહિ જ, પણ હોંમતખાજ જરૂર હતો. કન્યાઓને મળવાનો સંકોચ એનામાં હતો જ નહિ. માધવી કોલેજમાં આવી કે તરત જ એણે પૂછ્યું: 'તમે મને મદદ કરશો?' માધવી ચમકી મઈ. કમલેશના હોંક ઉપર રિમત હતું ને આંખમાં. રનેહ.

માધવીથી કંઈ મોલી શકાયું નહિ. કમલેશ ફરી કહ્યું: 'મારા નાટકનાં ગીતો તમારા કંઈ દ્વારા વહાવવાની ઇચ્છા છે, સાંભળ્યું છે, તમે સુંદર...' 'ના, ના, એવું કંઈ નથી. સંગીત નો મે અભ્યાસ પશુ કર્યો નથી.' માધવી સંકોચ સાથે મોલી એના આલમાં ત્યારે ખજન પડી ગયાં. કમલેશ દસીને મોલ્યો: 'હું જે કવિતા કે નાટક રચવાનું શીખ્યો નથી છતાં મિત્રો કહે છે કે, સહન થઈ શકે એવાં ગીત-નાટકો રચું છું.' 'મે' તો કદી જાહેરમાં માયું જ નથી.'

માધવીએ વાતસલ્થની ગંગામાં તો સ્નાન કર્યું હતું પણ પ્રેમના યમુના કિનારે એ કદી ગઈ જ નહોતી

'હવે આરંભ કરો.' વાત ચાલતી હતી અને કમલેશના બેચાર મિત્રો ત્યાં આવી ગયા. તરલિકા પશુ તેમાં હતી. કમલેશ એમની સામે જોઈને કહી ઠીકું: 'માધવી માયકટ'દમાં આવશે.' માધવી કંઈ મોલી નહિ. કમલેશ સંમતિ મેળવવા એની તરફ ભેટું ત્યારે તેની આંખમાં સુંઝવણ સિવાય બીજી ઠાંક ભાવ આવી શક્યો નહિ. 'બધાં વિખરાયાં. માધવીના મનની સુંઝવણ શમી નહિ. એ પછી સાંજ સુધી કમલેશ એના મનમાં રહ્યો. સુંઝવણ પશુ દુર થઈ નહિ અને કમલેશને બેચાર વાર કંઈક અસહજ ભાવે જોઈ પશુ લીધો, પરંતુ તેની સાથે વાત કરવાનો પ્રસંગ પેદા થવા ઠીકો નહિ. સાંજે કોલેજથી પાછા ફરતી વખતે તરલિકા તેની સાથે થઈ મઈ. મોલી: 'માધવી, કમલેશના નાટકમાં કામ કરવું એ એક લઠાવો છે.' 'તું છે નાટકમાં?' આશ્ચર્યથી માધવીએ પૂછ્યું. 'એને ઠાંક ના પાડી શકે તારા જેવું જ મારે મયે વરસે થયું હતું.

તું તો ત્યારે અહીં હતી નહિ. નાટક પશુ સુંદર મળવાયું. એ કવિ ને નાટકકાર જ નથી. કુશળ દિગ્દર્શકને અભિનેતા પશુ છે.' 'પોતે પણ નાટકમાં ઉતરે છે?' 'ઉતરે છે ને તેનું દિગ્દર્શન પણ બંતે જ કરે છે.' 'ગુજરાતી સરસ મોલે છે ખરું?' મુગ્ધભાવે માધવી મોલી. 'હોંદી ને ઉર્દુ પશુ એવું જ. અંગ્રેજીમાં કાળો લખે છે એમ સાંભળ્યું છે.' 'તું એના પરિચયમાં આવી છે?' 'ખાંસ નહિ, એ ઘણાનો મિત્ર છે છતાં સૌથી દુર રહેતો હોય એવું લાગે છે.' 'અહ્યુત. માણસ છે!' માધવી મોલી. 'પહેલી જ મુલાકાતમાં અહ્યુત લાગ્યો?' માધવી મુગ્ધી રહી. એ ઘેર આવી ત્યારે હરિવલ્લભ બજારમાંથી આવી ગયા હતા. દરરોજ ના નિવમ પ્રમાણે એમણે માધવીને હેતથી સત્કાર કર્યો ને તરત જ ફેલાસખા એ આવી કુશળસેમ પૂછી મોલ્યોની

રસને ખાલો મનાવ્યો. માધવી આજે રોજની પેઠે યનગની ઉડી નહિ. કોલેજ ને અભ્યાસની વાતો પશુ કરી શકી નહિ. બા-બાપુજીના કુશળ સમાચાર અંગે પશુ એના મુખમાંથી શબ્દો નીકળ્યા નહિ. એ હસતી છતાં ગંભીર હોય એવું હરિવલ્લભ ને લાગ્યું. એમણે પૂછ્યું: 'કંઈ અવરથ છે, બેટા!' માધવી સહેજ ચમકી: 'ના, ના, સાઈ છે.' 'કંઈક અંબીર લાગે છે.' 'અંબીર લાયું છું?' માધવીને આશ્ચર્ય થયું. 'યાકી મઈ હશે.' ફેલાસખા મોલ્યાં. વાત વધુ આગળ ચાલી નહિ. હરિવલ્લભ સવાર ને સાંજનાં વર્તમાન પત્રો લઈને બેઠા, ફેલાસખા કામમાં પરાવામાં, માધવી પોતાના ખંડમાં ચાલી મઈ. દરિયા તરફ પડતી બારી ઉઘાડીને પલંગ ઉપર પડી. એવું મન કમલેશના વિચારોથી ઘેરાઈ મયું હતું. કંઈ સમજાયું નહિ એટલે મનોમન મોલી: 'મને થયું છે શું?' જવાબ ન મળ્યો, કારણ કે એણે વાતસલ્થની અંગામાં સ્નાન કર્યું હતું,

પ્રેમના યમુનાગિનારે એ કદી ગઈ જ નહોતી. માધવી તારૂંપમાં પ્રવેશી મુગ્ધી હતી. એ જાણી નહોતી તે રીતે માતાપિતા વચ્ચે એના વેવિશાળની વાતો પશુ એના આરંભ-માસથી શરૂ થઈ હતી. હરિવલ્લભ ધન, પ્રતિષ્ઠા ને સંસ્કારથી સમૃદ્ધ હતા. બંને ધર્મપરાયણ ને જીવણેનાં હતાં. ફેલાસખા સ્વભાવે સરલ ને દયોવાન છે, હરિવલ્લભ ઉત્તર સંજ્ઞન છે એવો અભિપ્રાય આખા સમાજમાં વ્યાપક હતો. એમને નવીન અર્થમાં સુધારક તો ન કહી શકાય, પરંતુ રૂઢિગત કે ધર્મજડ તો તેઓ નહોતાં જ. ખાનદાની વંશપરંપરામાં ઉતરી આવી હતી. પૂર્વજોનાં ધન-પ્રતિષ્ઠા નો જ નહિ, સંસ્કારોનો વારસો પશુ તેઓ ધરાવતા હતા. મુંબઈના અગ્રણી કુટુંબોમાં એમનું માનમયું સ્થાન હતું. એમને ઘેરથી ઠાંક ખાલી હાથે પાછો ન જાય એવી લોકોક્તિ શબ્દાર્થ ને ભાવાર્થમાં પશુ સાચી હતી. માધવી આજે એમનું એકનું એક સંતાન હતી. માતાપિતાએ દોઢ વર્ષ પહેલાં પુત્ર અશોકના મૃત્યુનો મયકર આઘાત સહન કર્યો હતો. આજે ય એ ધાવ સાત રૂઝ્યો નહોતો. એ પછી હરિવલ્લભનું વેપાર રોજગારમાં થી મન ઉડી મયું હતું. ફેલાસખાએ એમને શોકના ન હોત તો એમણે અશોકના અવસાન પછી સર્વ પ્રવૃત્તિ માંથી નિવૃત્તિ જ લઈ લીધી હોત. અશોક માધવીથી આઠ વર્ષ નાનો હતો. ફેલાસખાનીકુળે આ એ સંતાનો જ જન્મ્યાં હતાં. માધવી પછી આઠ વર્ષ સુધી ખોળો ખાલી રહ્યો ત્યારે સગાસંબંધીઓમાં આશ્ચર્ય ને કલ્પાની લાગણી ફેલાઈ મઈ હતી. હરિવલ્લભ ને ફેલાસખા માધવીને અત્યંત વહાલ કરતાં હતાં અને પોતાના સર્વ શુભ સંસ્કારો સહજ ભાવે એનામાં સીંચતા હતા છતાં એમને ય પુત્રની ખોટ તો સાહતી હતી. જે દિવસે ખખર પડેલા કે ફેલાસખા ફરીને માતા બનવાના છે તે દિવસે હરિવલ્લભે નમ્રભાવે પ્રભુની પાસે પુત્રની વાચનો કરી હતી અને ફેલાસખાના તો શેમરોમમાંથી એ ભાવ પ્રગટતો હતો. એમના સંપર્કમાં આવનાર જે ઠાંક આ રિચિતિ જાણ્યું તે પશુ એમને માટે પુત્રની ભાવના સેવવા લાગી જતું. સમગ્ર સમાજમાં એ બંનેની એટલી સુવાસ હતી. ફેલાસખાએ જે દિવસે પુત્રને જન્મ આપ્યો તે દિવસે હરિવલ્લભનાં શોકનું નિવારણ થયું એમ માનીને ગ્રહ કે રાશિ જોયા વિના જ એવું નામ અશોક રાખ્યું. માધવી તો માઇને મેળવીને આનંદથી નાચવા લાગી હતી. ફેલાસખાને ધર્મ અપરંપાર હતો પરંતુ ઠાંક જાણે કેમ એમના મનમાં

ચીત્તાની વાપુસદરીએ પશુ પ્રમદી જતી હતી. દરિવલ્લભને એનજી કહ્યું: 'એવે આપણી પ્રાર્થના તો સાંભળી છે, હવે એની કૃપાની આ ભયોત અખંડ રાખે એ માટે આપણે ધ્યાનના કરવી જોઈએ.' દરિવલ્લભ એમના કોમળ સ્વભાવથી પરિચિત હતા એટલે આ દુઃખદારને એમણે સ્વપ્નમાં લીધ નહિ. આમ છતાં કેલાસપાના મનમાં ઈ આ વાત અર્ધ નહિ એટલે તેઓ અશોકના દીર્ઘાયુ નિમિત્તે હંમેશાં સવિશેષ ધર્મ, ધ્યાન ને જ્ઞાન કરતાં રહ્યાં.

પુનઃજન્મ પછી દરિવલ્લભ ને કેલાસપાનું સુખ પૂર્ણ થયું હોય એવી આખા સમાજમાં માન્યતા પ્રસરી હતી. એથી વિશેષ એમને કંઈ જોડતું પશુ નહોતું. એમાંથી કોઈને મહત્વાકાંક્ષી સ્વભાવ નહોતો, ધનદોહલત ની કશી કમીના નહોતી, સત્તાનો શોખ હોય નહિ ને છતાં યે પ્રતિષ્ઠા ને કારણે એ મળી જ રહેતી. યુગ્મ, પુત્ર, માથેરાન, મહાબળેશ્વર, લોનાવલા વગેરે રચણે એમના સુંદરને ભવ્ય અંશદાઓ હતા. સર્માંસંબંધીઓ પશુ તેના ઉપયોગ કરી શકતા હતા. ડેટલીયે કંપનીઓના દરિવલ્લભ ડિરેક્ટર હતા. શેર બજારમાં મોટું કમકાજ આવતું હતું. વેપારી મંડળોમાં ધણી મોટી પ્રતિષ્ઠા હતી. દેશબરની વેપારી સંસ્થાઓનું ંબુખપદ એમણે અનેક વેળા શોભાવ્યું હતું. કેલાસપા સામાજિક ક્ષેત્રે કશી પ્રવૃત્તિ કરતાં નહોતાં, પરંતુ અનેક સંસ્થાઓ સાથે એમનું નામ જોડાયેલું હતું. પ્રગટ અને અપ્રગટ જ્ઞાન આપવામાં બંને એકબીજાની ચીડી જાય એવાં હતાં. ઇશ્વરની પૂજા કૃપા એમના ઉપર ઉતરી ડે. ૫ એવી રિધિ ત્યારે પ્રવર્તતી હતી...

માધવી આ સંસ્કારમાં ઉછરી હતી. સવારમાં માતાપિતાને પૂજાપાઠને પ્રાર્થના માં એ દરરોજ જોતી. અને ધર્મ ને સંસ્કારના પ્રયોગ વાચન કરતાં ને ધણી વાર તે વિષે વિચાર વિનિમય પણ રતો. પિતાની સલાહ લેવા વેપારીઓ ને ઉલ્લેખપતિ આવતા, રાજકારણ ને બાહ્ય ક્ષેત્રમાં આગેવા ની ધરાવતા માથુસો પશુ પિતાના મિત્ર. હા અને એથી યે વિશેષ તે કલા-સંસ્કારની પ્રવૃત્તિ કરનાર અનેક નાનામોટા. ઓપુરગોના દરિવલ્લભ પ્રથમક ને સહાયક હતા તે માધવી રોજ જોઈ હતી-જાણતી હતી. માતા પિતાની એક વિદેશવાની માધવીના ચિત્ર ઉપર પેટી અસર પડી હતી. બંને એટલાં નજ ને વિનયી કે જેમને સહાય આપે તેમનામાં લેશમાત્ર આભાર નો જાન પેદા થવા કે નહિ. એવી લામણીને અમેરી નાખવા માટે, સહાય લેનાર એમના ઉપર જ ઉપકાર કરતો હોય એવા ભાવો દર્શાવે.

આ ઉપરાંત, માધવી એ પશુ જોતી કે માતાપિતાનું બધા જ માથુસો માન રાખતા. એમની આજ્ઞા કોઈ ઉપાપતું નહિ એટલું જ નહિ એમની ઇચ્છા પશુ આજ્ઞા બની જતી. પ્રસન્ન તે બંને હતાં છતાં સ્વભાવસહજ અંબીરતાને કારણે એમની હાલતીમાં કોઈ કોઈ મર્યાદાથી વર્તતું. સામાન્ય માનવીઓ કરતાં તેઓ કંઈક વિચિત્ર છે એવું જાન એમના સંપર્કમાં આવનાર બધાને થઈ જતું. માધવી ના ચિત્ર ઉપર પશુ બાળપણથી આ બધા ભાવોની અસર પડી હતી. એ મત.પિતાની અત્યંત લાડકી પુત્રી હતી. એના સુખ માટે કંઈ પશુ કરવા માતાપિતા તત્પરજ હોય એમ એ માનતી હતી. સાથે જ તે પશુ નમ્ર, વિનયીને આગ્રહિત હતી.

માધવી સુંદર હતી. અશોકનો જન્મ નહોતો થયો ત્યારે માધવીને જોઈ કેલાસપા ને દરિવલ્લભને ધણી વાર એમ થતું કે ઇશ્વરે પુત્રી જ આપી છે પરંતુ રૂપ ને ગુણ હાલવવા માં કશી કૃપણતા દાખવી નથી. માધવીનું રૂપ અગ્રહણતું નહિ, ચાંત પ્રકાર જોડતું હતું. જેવો સ્વભાવ તેજું જ રૂપ એમ કહી શકાય. શાળા ને તે પછી કોલેજના અભ્યાસમાં એ તેજસ્વી વિદ્યાર્થીની અણુષ્ટ હતી, પરંતુ કશી ઇતર પ્રવૃત્તિમાં એ કશી જોડાઈ નહોતી. નવા યુવના સંગીત-નૃત્યની અસર પશુ એના પર પડી નહોતી. એના કંઈ અધુર હતા. કેલાસપાને કંઈ પશુ રૂપાની ઇટલીનું સ્મરણ કરાવતો. ધરમાં ધર્મનું વાતાવરણ હતું એટલે બન્નેનો ને પ્રભુભક્તિનાં ગીતો અવાતાં. માધવી ના કંઈ એવાં ગીતો નાનપણથી જ વહેતાં હતાં. માધવીની પોતાની પસંદગી હંમેશાં મીરાંનાં ગીતો તરફ ઠગતી. કોઈ સર્માંસંબંધી કહેતાં પશુ ખરાં કે માધવી તો મોટી થશે ત્યારે મીરાં બની જશે. કેલાસપા કે દરિવલ્લભને તેની ચીંતા નહોતી.

અશોકના જન્મ પછી માધવીનાં સ્થાન-માનમાં લેશમાત્ર ઘટાડો થયો નહોતો. જાણ મળતાં એ વધુ મોરવવતી બહેન બની હોય એવી રિધિ હતી. વર્ષો સુખમાં વીતતાં હતાં. માધવી શાળાને અભ્યાસ પૂરા કરી કોલેજમાં આવી ત્યારે એક દિવસ કેલાસપાએ તેને પાસે બેસાડી સ્નેહથી કહ્યું હતું: 'જ્ઞાન ને સંસ્કાર મેળવવા જ તું કોલેજમાં જાય છે તે ધ્યાનમાં રાખજે. માતાપિતાના સંસ્કારને શોભાવવા ને વધારવાનું તારા જ હાથમાં છે. સૌની સાથે સ્નેહ રાખવો, પશુ અભ્યાસમાં અંતરાય ઉભો થાય એવી કોઈ પ્રવૃત્તિ કરવી નહિ. કોલેજની કુનીયા લોભામણી છે એટલે રિધર ને જામવ મનથી રહેવું.'

માધવીના મન ઉપર આ શબ્દોની કશી વિશેષ અસર થઈ નહોતી. એના સંસ્કારમાં જે હતું તે જ માતાએ કહ્યું હતું શરૂઆતના દિવસોમાં કેલાસપા એને કોલેજની પ્રવૃત્તિ વિષે પૂછતાં, ક્યારેક દરિવલ્લભ પશુ એમાં રસ લેતા, પરંતુ પછીથી કુચળ-સમાચાર પૂછતા જેવું જ બની ગયું હતું. અશોક ઉપર માધવીને અપાર સ્નેહ હતો. અભ્યાસ, વાચન, ધરની પ્રવૃત્તિ ને અશોક, એમાંથી માધવીને પૂરો આનંદ મળી રહેતો. અશોક મોટો થતાં એને શાળામાં દાખલ કર્યો ત્યારે માધવીને એક વિશેષ પ્રવૃત્તિ પંથ મળી ગઈ. આ રીતે ચાંત સરિતાના જળની પેટે એનું ને કુટુંબ નું જીવન વહેતું હતું.

અચાનક એક દિવસ અંગાવાત પેલા થયો. અશોક તાવ લઇને ઘેર આવ્યો. કેલાસપાનું હૈયું ક્ષીણી ઉઠ્યું. સ્વસ્થતા ગુમાવી એમણે કૌન કરી દરિવલ્લભને બજારમાંથી બોલાવી લીધા. માધવીને પણ કોલેજમાં સરેશો મોકલ્યો. સૌનાં ચિત્ર ચીંત થી ઘેરાઈ ગયાં. સર્માંસંબંધીઓને બજાર પડતાં તેઓ પણ દોડી આવ્યાં. રાત સુધીમાં તો અશોકની રિધિત અંબીર બની ગઈ. દરિવલ્લભ કંઈક સ્વસ્થ હતા. 'માંડગી તો આવે, બાળક છે.' એમ મન મનાવતાને કેલાસપાને પશુ હિમત આપતા, પરંતુ કેલાસપાના મનમાં અમંગળ શંકાઓ પ્રગટતી તે ચાંત પડતી નહિ ચાર દિવસની માંડગી માં અશોકનું પ્રાણુખંધે ઊડી ગયું. કેલાસપા છાતીદાટ રડ્યાં. દરિવલ્લભે જીવનમાં કોઈ દિવસ નહોતો અનુભવ્યો એવો તીવ્ર આવાત અનુભવ્યો. માધવી અધંગાડા જેવી બની ગઈ. સર્માંસંબંધીઓમાં શોકનું વાતાવરણ પ્રસરી ગયું.

એ પછી દરિવલ્લભ યુગ્મમાં રહી શક્યા નહિ. કેલાસપાએ આરંભના પંદરેક દિવસ પારાવાર વેદના લોભથી, પરંતુ તે પછી ઇશ્વરે એમના ચિત્રને ચાતા આપી લીધી. દરિવલ્લભને તો જોણે સંસારમાંથી રસ જ ઉડી ગયો. માતાપિતાની આ રિધિત જોતાં માધવી એમનાં સુખસમવડમાં જ ગુંથાઈ ગઈ. એક મહિને પશુ દરિવલ્લભ સ્વસ્થ ન થયા ત્યારે નિકટના એક સ્નેહીની સુચનાથી મેંગલેર જવાનું હતું. ત્યાં એક બંગલો રાખીને તેઓ રહ્યાં. મેત્રણ મણિનામાં પાછા ધરવાની અણતરી હતી, પરંતુ પ્રથમ દરિવલ્લભ ને પછી કેલાસપા માંઠા પડતાં હસેક મહિના ત્યાં થઈ ગયા. માધવીના અભ્યાસનું એક વર્ષ એ રીતે બમણું. કંઈક સ્વસ્થતા મેળવીને બધાં ત્યાંથી યુગ્મ આવ્યાં.

માતાપિતાના માધવી પ્રત્યેના સ્નેહ-ભાવમાં હવે સ્વદમ દેર પડી ગયો હતો. એજ, એમને જીવનઆધાર

હોય એવી અસ્પષ્ટ ખાવના બંનેનાં દિલમાં બાપી અઈ હતી. બંને જાણતાં હતાં, સમજતાં હતાં કે માધવી કન્યા છે ને હવે તારણમાં પ્રવેશી છે એટલે વરસે એ વરસે આ ઘર છોડી ને ચાલી જશે છતાં આંતરમનમાં જાણે એમ પડ્યું હોય કે માધવી તો જીવનના અંત સુધી સાથે જ રહેશે એવી લામણી તેઓ અનુભવતાં હતાં. આમાં પશુ દરિવલ્લભ માધવી પ્રત્યે દિવસે દિવસે વધુ મમતાજી બનતા જતા હતા. કેલાસપા તરફથી એના ભવિષ્યની કંઈ વાત આવે તો તેઓ મૂંઝા બની જતા. માધવી આ લામણી એને સમજી શકે એટલી મોટી ને સમજી હવે થઈ ગઈ હતી. માતા પિતાનાં પ્રેમ-વાતસલ્યનો પડધો એના હૈયામાં પશુ પડતો હતો અને એ વધુ અકિતભાવ સાથે એમનાં ચિત્રને ચાંતિ આપવા તત્પર રહેતી.

મેંગલોરથી પાછા આવ્યા પછી માધવી કોલેજમાં દાખલ થઈ, દરિવલ્લભ બજારમાં જવા લાગ્યા, કેલાસપા ધરકામ ને પ્રભુભક્તિમાં લાગી ગયાં. કરીને સંસારસરિતાનાં વહેણે વહેવા લાગ્યાં.

માધવી આજે કોલેજથી આવીને જે મનોમંથનમાં પડી હતી તેની કેલાસપા કે દરિવલ્લભને બજાર પડી નહોતી, પરંતુ તે રાત્રે સહજ રીતે એ બંને વચ્ચે માધવી વિષે વાત થવા લાગી. કેલાસપાએ કહ્યું: 'માધવી વિષે હવે વિચારીએ તો મોટું નહિ. આપણા સમાજની દ્રષ્ટિએ હવે તે ઉભરસાયક થઈ ગયામ.'

'મને તો એવું નથી લાગતું. હજી ૨૦ વર્ષની થઈ છે ને મનથી તો નિદોષ બાળક જેવી જ છે. સંસાર ની જવાબદારી એ ઉપાડી શકે જ નહિ.'

કેલાસપા બોલ્યાં નહિ, પરંતુ ચીદ વર્ષની પોતાની સગવડ ને ધરની જવાબદારીનું સ્મરણ એમને થઈ આવ્યું. થોડીવાર રહીને એમણે કહ્યું: 'હવેની જીતાવળ નથી, પશુ જોતાં રહીએ તો સાઈ એમ થાય છે.'

'તમારા ખ્યાલમાં કંઈ છે?' દરિવલ્લભે સૂચક દ્રષ્ટિએ એમના તરફ જોતાં પૂછ્યું.
'મને તો...'
'કહે ને, આપણે ક્યાં નહકી કરી નાખ્યું છે ?
'મધુબાઇને કુમાર ?'
'કુમાર ?' દરિવલ્લભ વિચારમાં પડી ગયા.
મધુબાઇ દરિવલ્લભના નિકટના મિત્ર, એમના સંગોવડિયા, સંસ્કારીને ધનવાન. સમાજમાં પશુ પ્રતિષ્ઠિત અને કુમાર તરફ એમને ખાસ ભાવ. એ પશુ સુશીલ, નવા યુવના પ્રવાહો (અનુસંધાન ૪૫૪ પાને)

ધીરુભાઈ પી. નાયક

બુકબીપર, યુસાફરી, ધીમાનાં અને જનરલ એજન્ડ
હાઈસ્ટ્રાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન
માર્ગે યુસાફરી કરવા થરે બેઠા અમારી મારફતે છુટકા કરો.
ઈન્ડીયા, આજ, ચોરી, કુલ્લક, અફરમાત, પ્લેટબાસ, વિગેરેના યોગા અને
ઉતરાણી આપીએ છીએ.
ઈન્ડિયન એરવેય, પરચનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કમ્પ્યુરન્સ
સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી
ખાતોમાં કોઈ પણ ફી લીધા વિના અમે ગઈત સલાહ આપીએ છીએ.
રેસનલ એક્સચેન્જ બોર્ડ ઓફ ઇન્ડોસ્ટ્રીઅલ ગ્રાઈ ઓરફીસીયા અને થોઈયાવર
ઈનરચુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9032. 29a Commissioner Street, JOHANNESBURG.

કરનીચર! કરનીચર!! કરનીચર!!!

વેલ્ફેર સુટ, ઠાઈનીલફુમ સુટ, વોઈશીબ, ઈરેસીબ એસ્ટ,
માઈકે બોર્ડ ઓફીસ ટેસ્ટ, બુક કેસ, ટેબલ, તાંબુ કોષાયત
લાવે અરીદી સકરો. બંને પધારી લાક લેવા સુકરો નહિ.
—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ફરેસર—

જે હમારી ડેઅરેબ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોલ હમેચા તઈ-
ચાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંજૂરો અને વેપાર
આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG. PHONE 33-4691. BOX 2526.

યુનીલાલ પ્રધર્સ

હમણા જ ખુલ્લો મુકેલો માલ !

ન્યુ ધરા હાપેલી નીનન સાડીઓ ૬ વાર શી. ૪૬-૬
જરીની કીનારવાળી ન્યોરનેટ ૪૫" વારની શી. ૨૫-૦
પાટલી પાલવ અને આખી ભાત વાળી
રેશમી હાપેલી સાડી પા. ૭-૨૦-૦ થી ઉપર
મેવડી કીનારની સાડી કેપ ૪૫" વારની શી. ૩/૧૨ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢળના રંગો અને હાપો વાળી
પાંચ વાર શી. ૨૭-૬ થી ઉપર
૭ વાર શી. ૩૬-૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન
દેવામાં આવે છે.

લેઇએ તો સામ્પલ મોકલીશું.

યુનીલાલ પ્રધર્સ

(પ્રા.) લીમીટેડ

૬૩ વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન : ૨૪૦૦૩

પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨

Telephone : 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન : ૨૦૬૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગત્સ વેજેટેરીયન લાઉન્જ

(પ્રોપ્રાઇટર : જી.એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

ભારતનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રો તરફથી)

મુંબઈ, તા. ૮-૧૧-૫૫.

રાજ્ય પુનર્ઘટના

૭ પથુ ભારતમાં રાજ્ય પુનર્ઘટના પંચના હેવાલ વિષે ઉગ્ર વાદ વિવાદ આજી રહ્યો છે. ભૂખાં જીવો ત્યાં ચર્ચાનો મુખ્ય વિષય એજ નહરે પડે છે. ગુજરાત પ્રદેશ ટ્રેઝિસ સમિતિએ તો સાફ જાહેરાત કરી છે કે, પંચના હેવાલ અનુસાર સોરાષ્ટ્ર, ગુજરાત, કચ્છ, મુંબઈ શહેર, મહારાષ્ટ્ર અને હાલના મરાઠાવાડા વિસ્તારનું બનેલું એક રાજ્ય રચવું. પરંતુ જો મહારાષ્ટ્ર સહકાર અને શુભ ભાવનાથી આવા દીલાખી રાજ્યમાં નોંધાવા યાદતું ન હોય તો મુંબઈ શહેર, મહાગુજરાત, અને મહારાષ્ટ્રના ત્રણ અલગ અલગ રાજ્યો રચવાં. આ પછી મહારાષ્ટ્રે આવા દીલાખી રાજ્યમાં વિદર્ભનો સમાવેશ કરવામાં આવે તો આવું રાજ્ય રચવાની તક્યારી ખતાવી હતી. પરંતુ તેમ યતાં ગુજરાતીઓ બહુ મોટી લઘુમતિમાં આવી જાય. ગુજરાતે અને વિદર્ભે આ મામણીનો સાફ અસ્વીકાર કર્યો છે. આ પછી મહારાષ્ટ્રી નેતાઓએ મુંબઈ શહેર અને વિદર્ભમાં જોરદાર પ્રચાર થયે કર્યો છે. વિદર્ભમાં તો તેમને માર ખાવો પડ્યો છે. શ્રી શંકરરાવ દેવ ત્યાં અપા ત્યારે રોજનને કુખ્યામાંથી ખદાર નીકળવાનું તેમના માટે મુશ્કેલ થયે મયું હતું. લોહી કાળા વાવટા સાથે રોકડોની સંખ્યામાં દાખરે હતા. આખરે પોલીસની મદદથી તેઓ ખદાર નીકળ્યા હતા. તેમજે મોલાવેશી સમાજોમાં પણ ધાંધલ થયું હતું. તેમજે વિદર્ભના નેતાઓ સાથે ચર્ચા કરી જોઈ પરંતુ તેમાં તેમનું કંઈ વળ્યું નહિ.

મહારાષ્ટ્રનો વિરોધ

મુંબઈ શહેરમાં મહારાષ્ટ્રી નેતાઓએ રાજની યો-સો સમાજો મહીએ મહીએ ભરવા માંડી છે. મહારાષ્ટ્રી નેતાઓ જાતજાતનો પ્રચાર કરે છે. આ પ્રમતો જોરદાર હાવવા માટે સામ્ય વાદી અને સમાજવાદી પક્ષે મુંબઈ શહેર સહિત સંયુક્ત મહારાષ્ટ્રની મામણીને ટેકા આપ્યો છે. ઉપરાંત સામ્યવાદી પક્ષે તા. ૧૮મી નવેમ્બરે સરકારી સેક્રેટરીએટ પર ક્રમ પુષ્કળ જવાની લોકોને હાકલ કરી છે. મુંબઈ શહેરમાં સરખસો કાદવા પર પ્રતિબંધ છે. જનાં આ પ્રતિબંધનો ભંગ કરીને સામ્યવાદીઓ સેક્રેટરીએટ પર મોરચો

લઈ જવાનો પ્રયત્ન કર્યો તો પોલીસ સાથે અમણામણમાં આવઠે અને એથી શહેરમાં તોફાનો થવાનો સંભવ છે. વધુમાં ૧૮મી નવેમ્બરે સામ્યવાદીઓએ કામદારોને હતાળ પાડવાની પથુ હાકલ કરી છે. આ બધી રિયતિ નેતાં મુંબઈ શહેરમાં તોફાનનો ભય હવે લામવા માંડ્યો છે. - આમ છતાં પોલીસના મજબુત બંદોબસ્તને કારણે તેને તરત દાખી દેવાશે એમાં કંઈ શંકા નથી.

કેંગ્રેસનો ઠરાવ

દિલ્હીમાં પ્રદેશ કેંગ્રેસ સમિતિઓના પ્રમુખોની સભા મળી મઠ. આ સભા માં શ્રી નેહરૂ, પં. પંત અને શ્રી ટેમરભાઈએ પ્રવચનો કર્યા હતા અને પ્રદેશ પ્રમુખોના પંચ વિષેતા મંતવ્યો જાણ્યાં હતાં. શ્રી નેહરૂએ જણાવ્યું હતું કે, ભાષાવાદને નામે ઉચ્ચેરણી ફેલાવવાથી દેશની એકતાનો નાશ થશે. તેમજે માત્ર ભાષાના ધોરણે રાજ્યોની રચનાનો વિરોધ કર્યો હતા અને એમ જણાવ્યું હતું કે, પંચની ભલામણોમાં ખાસ ફેરફાર કરવાથી જીવ જીવ વિસ્તારોમાંથી ચવનવી મામણીઓ ઉઠશે. આવા સંજોગોમાં કાંતો પંચ નો હેવાલ સ્વીકારી લેવો જોઈએ અથવા તો અંદર અંદર સંમજીતી પર આવવું જોઈએ. શ્રી પંતે ભાષાકીય લઘુમતિઓ માટે સલામતિની જોમવાઈ જો કરવાનું સૂચવ્યું હતું. શ્રી ટેમર ભાઈએ એવી ચેતવણી આપી હતી કે, કેંગ્રેસ કારોખારીને લોકોને ન મને તેવા નિષ્ણો લેવા પડશે અને એ નિષ્ણો અંજે લોકોને સમજાવવાનું કાયં કેંગ્રેસનું હશે. મહારાષ્ટ્ર પ્રદેશ કેંગ્રેસ સમિતિના પ્રમુખ શ્રી દેવગીરી કરે, મુંબઈ રાજ્યની નવરચના અંજે નિષ્ણંપ લેવાનું મોકુફ રાખવાની અને મહારાષ્ટ્રને વિચારણા કરવાની તક આપવાની મામણી કરી હતી. મુંબઈ પ્રદેશ કેંગ્રેસ સમિતિના પ્રમુખ શ્રી જીસ. કે. પાટિલ અને ગુજરાત પ્રદેશ કેંગ્રેસ સમિતિના પ્રમુખ શ્રી કનેપાલાલ દેસાઈએ આનો સખત વિરોધ કર્યો હતો. અને મુંબઈ અંજે તાત્કાલિક અને કાયમી નિષ્ણંપ લેવાનો આમ્રક કર્યો હતો.

શ્રી નેહરૂનું કથન જોતાં એમ લાગે છે કે કેંગ્રેસ કારોખારી જે વિકલ્પો

રજી કરશે. કાંતો પંચની બલામણ અનુસાર દીલાખી મુંબઈ રાજ્ય સ્વીકારી અથવા તો મુંબઈ શહેર, મહાગુજરાત અને મહારાષ્ટ્રના ત્રણ અલગ રાજ્યો રચના સ્વીકારશે. આમાં ગુજરાત અને વિદર્ભ આખીનેમાંથી કાઢપણુ મામણી સ્વીકારવાને તક્યાર હોવાથી, મહારાષ્ટ્રે જ આખરી નિષ્ણંપ લેવાનો રહેશે. મહારાષ્ટ્ર કેંગ્રેસે એવી જાહેરાત કરી છે કે તેઓ પંચની ભલામણ અનુસાર મુંબઈ રાજ્ય સ્વીકારવાને તક્યાર નથી. એટલે ત્રણ જીવ રાજ્યોની જ રચના કરવાની રહેશે. જો આવતા કાલે કેંગ્રેસ કારોખારી આવી જાહેરાત કરે તો દીવાળી પહેલાં જ મુંબઈમાં ચોક્ક પહુ ધાંધલ થવાનો સંભવ છે.

ભોપાલનું એકમ

મધ્ય અને ભોપાલના સખત વિરોધ છતાં વિદર્ભ સિવાયના મધ્ય પ્રદેશ, મધ્ય ભારત, વિન્ધ્ય પ્રદેશ અને ભોપાળનું એક નવું રાજ્ય રચવાનો નિષ્ણંપ કેંગ્રેસ કારોખારીએ લઈ લીધો છે. આ રાજ્ય વિસ્તારની દષ્ટિએ ભારતનું સૌથી મોટું રાજ્ય હશે. માખસોરના વિરોધ છતાં કણ્ઠાટકી પ્રદેશનું એકીકરણ કરી એકજ કણ્ઠાટક રાજ્ય રચાશે.

ગુજરાત પ્રદેશ કેંગ્રેસના વલજીને ગુજરાતની સીમા સમિતિ તથા ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદનો ટેકો મળ્યો છે. નવાં મહાગુજરાતના પ્રધાનોના નામો પણ આજીથી જ ચર્ચાઈ રહ્યા છે. એમ જણાવાય છે કે, શ્રી મોરારજી ભાઈને શ્રી નેહરૂ કેન્દ્રના પ્રધાન મંડળ માં સ્થાન આપશે. આ પછી મહા ગુજરાતના મુખ્ય-પ્રધાન તરીકે શ્રી બળવંતરાય મહેતા અને શ્રી જીવરાજ મહેતાનું નામ જોલાય છે. શ્રી જીવ રાજ મહેતાએ તાજેતરમાં નિમત થવા ની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી છે. પાટનંમર માટે હરીશાઈ કરનારા શહેરોમાં અમદા વાદ, વડોદરા અને રાજકોટના નામો જોલાય છે.

મહીમડાનો પ્રશ્ન

મુંબઈ રાજ્યની નવરચનાનો પ્રશ્ન ઉઠશે જપા પછી સરહદોના પ્રશ્ન અંજે કમગ્રા યાલશે. મહારાષ્ટ્રે કાંમ અને હદાથ તાલુકાના કેટલાક વિસ્તાર માટે મામણી કરી છે. ગુજરાતે કંગર પુર વાંસવાડા વિસ્તાર માટે કરેલી માંમણીને પુનર્ઘટના પંચે નકારી કાઢી છે. આમ હજી યોડાક માસ સુધી ખજભળાટ યાલ્યા કરશે.

નેહરૂ ગુજરાતમાં

ભારતના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂ, સુરત, આજીવ વગેરે વિસ્તારોની યુલા કાત લખીને સોશાળી પ્રવાસ કરી અયા: આ બધા રંધણોએ તેમનું અખૂત પુવં રવામત મયું હતું. સો રાષ્ટ્રમાં ગીરના જાંમકમાં જઈને તેમજે બંતે નેસમિક હાલતમાં હરતા સિંદાને

જોયા. આને સમરતે એકિય માત્ર ગીરના જાંમકોમાં જ સિંદો છે. સિંદોની વસતિ વધારવા સરકારે તાજેતરમાં સારાં પચલાં હતા અને પરિણામે સિંદોની સં વધતી જાય છે.

સાહિત્ય પરિષદ

નડિયાદ ખાતે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદનું ૧૯મું અધિવેશન મળી મયું સાહિત્ય પરિષદને પચાસ વરસ પુ થયાં. સરખતી ચંદ્રના સભક ગોવરધન રામ માધવરામ ત્રિપાઠી જન્મ શતાબ્દિ પથુ આ વરસે હતી. શ્રી ગોવરધનરામ સાહિત્ય પરિષદના પ્રથમ પ્રમુખ હતા અને તેમનો જન્મ નડિયાદમાં જ થયો હતો. એટલે સાહિત્ય પરિષદની આ જોડ નડિયાદ ખાતે યોજવામાં આવી હતી. આજ સુધી આ સાહિત્ય પરિષદ શ્રી ગુનશીની અંમત માલીકીની સંરખા હોય તેવી બની મઠ હતી. તેનું બંધારણ જેવું વિખિત છે કે, લેખકો કે સાહિત્યકારો કદાપી તેના પર અંકુશ ન મેળવી શકે અને અંતિમ સત્તા શ્રી કનેપાલાલ ગુનશીના હાથમાં જ રહે, આવી રિયતિ નિવારવા માટે અમાણ પથુ એકલદાહલ લેખકે અવાજ ઉઠાવ્યો હતો. પરંતુ આ વખતે ગુજરાતનાં અમમળ્ય સાહિત્યકારોએ પરિષદ મજે તે પહેલાંજ એક જોરદાર નિવેદન કરી આવી રિયતિ સાથે ઉમરોખની લામણી વ્યક્ત કરી હતી. પરિણામે પરિષદમાં ધાંધલ થવાનો અંદેશો રહેતા હતા. સમય વર્તીને શ્રી ગુનશી, જોઓ હાલ માં ઉતર પ્રદેશના મવર્નર છે, તેમજે વિરોધ કરનાર લેખકોને જોલાવ્યા હતા અને પરિષદને વધુ લોકશાહી બનાવવા માટે પરિષદનું બંધારણ સુધારવા માટે તેર સમ્પેતી એક સમિતિ નિમી હતી. પરિણામે સાહિત્ય પરિષદ નિર્વિખને પૂરી થઈ હતી.

દિવાળી

દિવાળી આવી રહી છે. તેની ઉજવણી માટે તક્યારીઓ યાલે છે. પીતેલ વરસ વેપાર-બંધાની દષ્ટિએ સાઈ મયું છે. બજારોમાં તેજ દેખાઈ છે. આને પરિણામે આ વરસે દીવાળી પથુ સારી રીતે ઉજવાશે.

પંચ વર્ષીય યોજના

ભારતની ખીજ પંચ વર્ષી યોજનાનું ૪૬ વિસ્તારીને ૨. ૪૩૦૦ કરોડથી વધારીને તે ૩. ૪૮૦૦ કરોડની કરવાનું ભારત સરકાર વિચારી રહી છે. જેથી તેમાં નકછી કરાયેલા લક્યો સંપૂર્ણ પથુ સિદ કરી શકાય. ખીજ યોજના માટેનું આ અચં વધારવા માટે કરવેશ તપાસ પંચે કરેલી ભલામણો કરતાં પણ વધુ પ્રમાણમાં નવા કરવેરા નાંખવા પડશે. કરવેરા તપાસ પંચની ભલામણોને અમલ કરતાં ૨. ૭૫૦ કરોડની વધુ આવક થશે. આ

રત ૧૦૦થી ૨૦૦ કરોડ રૂ. ના નવા વધુ ક્વેરરા નાંખશે. આ છતાં પણ વધુ લોભા કાઢવી પડશે, વધુ વિદેશી સહાય મેળવવી પડશે અને વધુ પ્રમાણમાં નવી નોટો છાપીને નાણા ઉભા કરવા પડશે; સરકાર પરદેશોમાંથી લોભા ઉભી કરવાનું પણ વિચારે છે. ભારતના નાણા પ્રધાન શ્રી દેશમુખે આ વિષે લંડન અને સ્વીટઝર્લેન્ડના ધનપતિઓ સાથે ચર્ચા કરી હતી. સરકારની દાલતની આવક અને રૂ. ૧૦૦૦ કરોડની નવી નોટો છાપવાની ગંજીતરી કરતાં સરકાર પાસે ખીલ યોજના માટે રૂ. ૩૫૦૦ કરોડ થયા નાંખ છે. એટલે જો યોજનાનું ખર્ચ વધારાય તો કુલ રૂ. ૧૩૦૦ કરોડની ખાલ રહેશે. રૂ. ૧૦૦૦ કરોડથી વધુ કુગાવો કરવાનું ભાવનંદ હશે કારણ કે એમ કરવા જતાં ભાવો ઉંચા નાંખ અને પરિણામે લોકોની સાચી આવક ઘટી નાંખ અને યોજના પર પણ કાંપ મુકવો પડે. ખીલ યોજનામાં ભારે ઉલ્લોગોને પ્રધાન મહત્વ આપવા માં આવ્યું છે. દેશના વિકાસ માટે ભારે ઉલ્લોગો જરૂરી છે. પણ આ ઉલ્લોગોમાં સુદી-રોકાણ મોટા પ્રમાણમાં થાય છે અને રોજ પ્રમાણમાં ઓછી સંખ્યામાં મળી શકે છે. એટલે રોજ વધારવા તથા કુગાવાનો ખજાનો અસર થતી અટકાવવા ગ્રામ અને ગૃહ ઉલ્લોગો ને ઉત્તોજન અપાશે. ભારે ઉલ્લોગો આમ તો નાના ઉલ્લોગો માટે સહાય રૂપ છે, પરંતુ એવા સહાયક બનવામાં સમય નાંખ છે. એ દરમિયાન કુગાવા થી વપરાશની આંખેના ભાવો ન ચડી નાંખ એ જોવાનું રહે છે.

ગણ છે. કંઈ ચિતામાં છે? 'મારે શી ચિંતા હોય?' માધવી બોલી ને તરત જ ત્યાંથી ખસી મઠ. એને ડર હતો કે આંખો ભીની બની જશે.

એ પછી કૌલેજના સમય સુધી માતાપિતા પાસે એ આવી જ નહિ. જમતી વેળાએ પ્રયત્નપુર્વક એણે સ્વચ્છતા રાખી, કેલાસખા સાથે થોડીક વાતો કરી, પરંતુ ઘરની બહાર નીકળી કૌલેજમાં જવા એકલી મોટરમાં બેઠી ત્યારે એના હૃદયનો ધબકાર વધી ગયા અને માથું પણ કંઈક ભારે લાગવા માંડ્યું.

છતાં એ કૌલેજ તો ગઈ જ.

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન 'શિટ પર, બનરમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મક્કન અગર પુલ્લા પ્લેટ વેવા માટે અગર નેશનલ સેવિંગ્સ સર્વિસિસ (આવક વેરાથી સુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ.
Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.
બાબા સાહેબની હવેલી,
Nāvsarī, Bombay, India.

લુકકાપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યુરન્સ માટે મળો:

આર. વીકલ
૨૧૩ મેકાસા હાઉસ, ૧૫ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફરેરાટાઉન, મેલ્બોર્ન, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

સોફ્ટીસની સફર
હાંદના ગ્રામ્ય જીવન વિશે લેખકે સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોફ્ટીસના નીચારો દર્શાવ્યા છે.
કીમત શી. ૩-૬.

ધુપ સુગંધ

૪૫૦માં પાનાનું અનુસંધાન)
જાણનાર છતાં તેમાં તરખોળ નહિ; હરિવલ્લભ એ પસંદગીથી અપ્રસન્ન થાય એવું કંઈ જ નહોતું, છતાં હાઈ પ્રગટ કરી શકયા નહિ. વિચારમાં પડી ગયા. 'માધવી-હવે જવાની' એવા કંઈક અરપટ ભાવથી મનમાં ખિન્નતા પણ વ્યાપી મઠ. કેલાસખા વધુ કંઈ બોલ્યાં નહિ, વાત ત્યારે પુરી થઈ.
સંસારમાં માધવી નિત્ય નિયમ પ્રમાણે માતાપિતાને વંદન કરવા આવી. આજે એના પચ કંઈક ધીમે ઉપડતા હતા. આંખ ઉપર ભાર દેખાતો હતો. હરિવલ્લભનું ચિત્ત પણ ક્ષુબ્ધ હતું. સ્નેહથી માધવીને એમણે પૂછ્યું: 'કેમ મોટા, આજે અસ્વસ્થ લાગે છે?'
માધવી કંઈ બોલે ત્યાં કેલાસખાએ કહ્યું: 'ગઈ સાંજથી અંધાર બની

અમારાં નવાં વર્ષના

"ગુજરાતી" પ્રેક્ષના સંવત ૨૦૧૨ના પંચાંગ આવી ગયાં છે.
કીમત શી. ૫-૩ પોસ્ટેજ સાથે.
નીચેના શીરનામે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલી તુરત મંગાવી લેવા વિનંતિ છે.
'Indian Opinion',
P. Bag, Durban.

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે. કીમત કુલ રૂ. ૧-૧૮-૦૦.
'Indian Opinion' Private Bag, Durban, Natal.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ
હરખનનું ટકાઉ આદુ ટ પેની રતલ, ૧૦૦ રતલથી વધુ લેનારને ટ પેની (ફાકેડ ભાવ) માટી કળીનું લસણ શી. ૧-૦ રતલ, પાપક નં. ૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ છુડ. કપુરી અને ચેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ છુડ. વાસ્કોડ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કેવર વાસ્કોડ શી. ૧૬ ડઝન. કાંદા, બટેટા (આદુ) હવેશાં હમારે ત્યાંથી મળશે.
રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને ખલજખન કોંગોના આરડરો ઉપર પુરવં ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી ચોક્કસ.
All prices subject to Market fluctuations.
A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

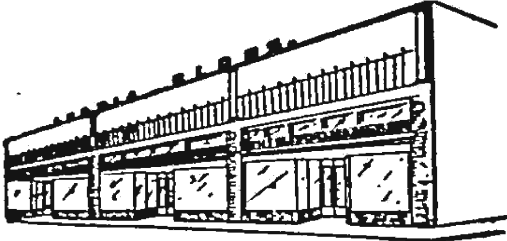
લગ્ન પ્રસંગો માટે
અમને મળો.
સુરતી જમણના અને સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.
શ્રી કેપીટનની અંગત હેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ લાગમાં તમારે સુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ડાકક વહીવું.
કેપીટનસ બાલકની હોટેલ
(ધી કોર્નર મીકાઈ હાઉસ)
એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલાપર - હરખન.
ફોન નંબર ૨૩૪૧૪
ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

એ અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ નવેમ્બર-ડીસેમ્બર	હાંદુ ૨૦૧૨ કાર્તીક	મુસલમાન ૧૩૭૪-૫ હીજરી ૨. ઉ. અવલ ૨. ઉ. આખર	પારસી ૧૩૨૫ ખોરદાદ	સુર્યોદય ક. મી.	સુપોરિસ્ટ ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૨૫	સુદ ૧૧	૯	૨૫	૪-૪૮	૬-૩૯	એકાદશી ઉદ્યાત
શનિ	૨૬	" ૧૨	૧૦	૨૬	૪-૪૭	૬-૩૯	તુલસી વીવાહ
રવિ	૨૭	" ૧૩	૧૧	૨૭	૪-૪૭	૬-૪૦	
સોમ	૨૮	" ૧૪	૧૨	૨૮	૪-૪૬	૬-૪૦	
મંગળ	૨૯	" ૧૫	૧૩	૨૯	૪-૪૬	૬-૪૧	દેવદિવાળી
બુધ	૩૦	વદ ૧	૧૪	૩૦	૪-૪૫	૬-૪૧	
ગુરુ	૧	" ૨	૧૫	૧	૪-૪૫	૬-૪૨	
શુક્ર	૨	" ૩	૧૬	૨	૪-૪૪	૬-૪૨	
શનિ	૩	" ૪	૧૭	૩	૪-૪૪	૬-૪૩	
રવિ	૪	" ૫	૧૮	૪	૪-૪૩	૬-૪૩	
સોમ	૫	" ૬	૧૯	૫	૪-૪૩	૬-૪૪	
મંગળ	૬	" ૭	૨૦	૬	૪-૪૨	૬-૪૪	
બુધ	૭	" ૮	૨૧	૭	૪-૪૨	૬-૪૫	
ગુરુ	૮	" ૯	૨૨	૮	૪-૪૧	૬-૪૫	ખાણુરાજેન્દ્રપ્રસાદનો જન્મદિન

K.M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ ફેરટ

સોનાના ફાગીના ખાસ અમારી ભત્તી રેખરેખ નીચે અમને અપાયશું
કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

વેડેસ, જુદી જુદી રીઝાઇનની બંધારી અજોડા, સાડીની પીન, વીડી
બાકસ એરોંગ નીચેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son
Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their
POSTAL ORDER with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મોકલવાની કોમલ
ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટલ ઉમેરવા વિનંતી છે.

ના. રોડશીયા રી. ૧-૦ રતલે. સમન રોડશીયા
૬ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

ખાખસ લીસ મંગાવો

154 GREY STREET,
DURBAN.

Phone 332651

P.O. Box 1549

Tel. Add ENBEKDEL.

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

23 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઈ કપડાં, હુલ્લ નર્સી, હુલ્લ, બાળકો માટેનો ભલ ભલનો
માલ, બર વપરાય માટે તેમજ લગ્નકાંડ પ્રસંગોએ સહુઆર માટે રીબન વગેરે
માટે અમારે લાં પ્રથમ તપાસ કરવા લલામણુ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

૨૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનનબર્ગ.

બોક્સ ૧૫૪૯.

એડ્વર્ટિસમેન્ટ બોર્ડ ડેવેલોપમેન્ટ વિશ્વ વિશ્વાસ કંપની

અને સાઈકલ એન્ડ ફોટો

કંપનીના હિસાબો સત્તાવાર એલન્ટ બીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રિકાની વરિષ્ઠ અંદાજતની કેપ ટાઉન ગ્રુપ પ્રાઇવેટલીમિટેડ ડીવીઝન
ના અરમર વરિષ્ઠી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાના અરમર
તેમજ અંગ્રેજી કોમ્પ્યુટર અંગ્રેજી કોર્સ પશુ ભલભલ કામકામ વિના ભીલગ
તરીકે તરીકે થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance

Consult us first.

C. G. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road,
P.O. Box 4424.

CAPETOWN
Phone 32390

એડવર્ટિસમેન્ટ

બોક્સ

તમારાં સ્ટેશન કે સાઈકલિંગ
પહોંચતાં કરવા માટે

અમે ટનના

પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ધીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:

THE

**BULL BRAND
FERTILIZERS LTD.**

SARNIA

NATAL.